

HANDELINGEN

VAN DE

SYNODE

DER

CHRISTELIJK AFGESCHIEDENE GEREFORMEERDE KERK

IN

NEDERLAND,

GEHOUDEN VAN DEN 12^{den} TOT DEN 25sten AUGUSTUS

1863,

TE

FRANKEER.

AMSTERDAM,
P. GROENENDIJK.

1863.

817

V O O R W O O R D.

Het is eene aangename taak en liefelijke roeping om U, Lezers! de handelingen en besluiten van de laatst gehoudene Synode, die te Franeker van den 12^{den} tot den 25sten Augustus j.l. vergaderde, in het belang der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland, mede te deelen. Die mededeeling zal U in staat stellen om te kunnen oordeelen in hoe verre de Synode aan hare roeping heeft beantwoord, en doen zien dat haar innigst streven daarin bestond, om naar den Woorde Gods en aangenomene kerkorde te handelen. Instemming met het eeuwig blijvend Woord van God en de Formulieren van éénheid, die in alles gegrond zijn op en geput uit de zuivere bron der openbaringen des Heeren, werd door al hare leden met heeler harte afgelegd. Vele en gewigtige zaken, die de leer en de regering dier Kerk belangen, werden behandeld en bij verschil van meening concentreerde zich de Vergadering op het Gereformeerde standpunt.

Niet alle zaken konden tot verblijding der Synode besloten en geëindigd worden, doch ook daarin moge te meer een blijk gevonden worden dat zij representeerde de Kerk van Jezus Christus in ons Vaderland.

Die Kerk toch heeft hare kenmerken, waarvan de handhaving der kerkelijke tucht over leer en leven niet de minste genaamd mag worden. Geenszins aarselt de Synode ook ten dezen opzichte hare handelingen het licht te doen zien, te meer omdat zij daarin hare roeping vervulde.

Met het oog op des Heeren dierbare belofte: Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld, — mag zij zeker, ook van dezen haren arbeid, heilrijke vruchten verwachten. Steeds blijft hare vurige bede tot God, dat de Gemeente, die zij vertegenwoordigde, steeds in bloei toeneeme en zich grootelijks uitbreide; niets zou haar aangenameer zijn dan de duizenden in ons Vaderland, die den God onzer Vaders naar de hope des eeuwigen levens liefhebben, te zien toenaderen tot onze gemeenschap, opdat zij met ons onder de banier des kruizes, den goeden strijd des geloofs mogen strijden; ja met ons mogten strijden in deze dagen van afval en ongeloof, voor het geloof éénmaal den heiligen overgeleverd.

Het zal wel niemand verwonderen, die aan het artikel van de gemeenschap der heiligen geloofd, dat het voor de Synode zeer verkwikkelyk en tot sterkte was, geliefde Broeders uit den vreemde, n. l. van de Vereenigde Presbyteriaansche Kerk van Schotland, in haar midden te mogen ontvangen, die woorden ter vertroosting en opwekking, geboren uit warme harten, verwarmend door de liefde van Jezus Christus onzen eenigen Heiland en Zaligmaker, tot de Vergadering spraken, met de hartelijke en broederlijke opwekking tot standvastigheid en volharding in de leer des heils, zooals den lezers blijken kan uit Bijlagen B en C, die achter deze handelingen geplaatst zijn.

Uw Koningrijk kome, o Heere! zal steeds, hopen we, onze vurige bede tot den Drieëenigen God, den God des eeuwigen Verbonds zijn. Die bede zal, gelooven we, niet onverhoord, niet onvervuld blijven: neen; want Hij die gezegd heeft tot Zijnen Zoon: Ik zal de heidenen geven tot uw erfdeel en de eindten der aarde tot uwe bezitting; zal Zijne belofte vervullen. De Heere schenke allen die Zion beminnen heil. Amen.

Amsterdam,
September 1863.

A. S. ENTINGH.

Syn. Scriba.

HANDELINGEN van de Synode der
Christelijk Afscheidene Gereformeerde
Kerk in Nederland; gehouden van den
12^{den} tot en met den 25sten Augustus
1863 te Franeker.

Tegenwoordig zijn:

- Uit de Prov. *Groningen*, de Leeraars: B. DE BEIJ.
P. DIJKSTERHUIS.
„ Ouderl.: J. ALLERSHOF.
J. D. BAKKER.
„ „ „ *Friesland*, „ Leeraars: J. R. KREULEN.
N. H. DOSKER.
„ Ouderl.: D. B. v. D. MEULEN.
J. RIENSTRA.
„ „ „ *Drenthe*, „ Leeraars: W. A. KOK.
J. W. BARTELS.
„ Ouderl.: K. ENSINK.
L. F. MULDERS.
„ „ „ *Overijssel*, „ Leeraar: D. THIJS.
„ Ouderl.: G. H. v. D. VEGTE.
J. NIJLAND.
„ „ „ *Gelderland*, „ Leeraars: D. BREUKELAAR.
J. F. BULENS.
„ Ouderl.: G. J. HENDRIKS.
J. VISSER.

Uit de Prov. <i>Utrecht</i> ,	de Leeraars: R. GORIS.
	K. KLEINENDORST.
	„ Ouderl.: W. KARSEMEIJER.
	A. HUIGEN.
„ „ „ <i>N.-Holland</i> ,	„ Leeraars: J. NENTJES.
	A. S. ENTINGH.
	„ Ouderl.: W. BAAS.
	D. SWAGERMAN.
„ „ „ <i>Z.-Holland</i> ,	„ Leeraars: H. JOFFERS.
	P. WAGEMAKER.
	„ Ouderl.: J. C. BOESER.
„ „ „ <i>N.-Brabant</i> ,	„ Leeraar: W. P. DE JONGE.
„ „ „ <i>Zeeland</i> ,	„ Leeraars: C. STEKETEE.
	H. RENTING.
	„ Ouderl.: C. V. D. PUTTE.

Ook waren tegenwoordig de Docenten van de Theologische School, D. D.: S. VAN VELZEN, A. BRUMMELKAMP, H. DE COCK en T. F. DE HAAN, Emeritus Docent.

Eerste Sessie.

Woensdagvoormiddag, den 12^{den} Augustus.

ART. 1.

De Vergadering wordt geopend door den Praeses der vorige Synode Ds. N. H. DOSKER met het laten zingen van Ps. 123; daarop wenscht ZEW. der Vergadering heil, leest Filipp. 2: 1—11 voor, spreekt naar aanleiding van dat gelezene een woord ter opwekking, en gaat voor in het gebed tot God.

ART. 2.

De lastbrieven opgevraagd zijnde, worden overhandigd en voorgelezen, waaruit bleek welke personen, door de verschillende Provinciën, voor deze Vergadering waren afgevaardigd.

ART. 3.

Uit den lastbrief van de Prov. Groningen blijkt, dat van daar als afgevaardigden zijn benoemd D.D. B. DE BEIJ en P. DIJKSTERHUIS, de Ouderlingen J. ALLERSHOF en J. D. BAKKER, die allen tegenwoordig zijn;

van de Prov. Friesland D.D. J. R. KREULEN en N. H. DOSKTR, de Ouderlingen D. B. v. D. MEULEN en J. RIENSTRA, die allen tegenwoordig zijn;

van de Prov. Drenthe D.D. W. A. KOK en J. W. BARTELS, de Ouderlingen K. ENSINK en L. F. MULDER, die allen tegenwoordig zijn;

van de Prov. Overijssel D.D. J. W. TE BOKKEL en D. THIJS, de Ouderlingen G. H. v. D. VEGTE en J. NIJLAND, die behalve Ds. J. W. TE BOKKEL tegenwoordig zijn. Ds. D. THIJS deelt der Vergadering mede, dat Ds. J. W. TE BOKKEL, door de ernstige ongesteldheid van een zijner kinderen, verhinderd is hier tegenwoordig te zijn;

van de Prov. Gelderland D.D. D. BREUKELAAR en J. F. BULENS, de Ouderlingen G. J. HENDRIKS en J. VISSER, die allen tegenwoordig zijn;

van de Prov. Utrecht D.D. R. GORIS en K. KLEINENDORST, de Ouderlingen W. HORST en W. KARSEMEIJER; doch daar de Primus-afgevaardigde W. HORST verhinderd was tegenwoordig te zijn, is de Secundus-afgevaardigde A. HUIGEN hier tegenwoordig;

van de Prov. N.-Holland D.D. J. NENTJES en A. S. ENTINGH, Ouderlingen W. BAAS en D. SWAGERMAN, die allen tegenwoordig zijn;

van de Prov. Z.-Holland D.D. H. JOFFERS en P. WAGEMAKER, de Ouderlingen T. NUGTEREN en J. C. BOESER, die behalve T. NUGTEREN tegenwoordig zijn;

van de Prov. N.-Brabant D.D. P. KAPTEIN en J. BAVINCK, de Ouderlingen J. VAN BEEST VAN ANDEL en A. DEN DEKKER, alleen de Secundus afgevaardigde Ds. W. P. DE JONGE is tegenwoordig, hebbende slechts een copie van den lastbrief, weshalve over de wettigheid der

afgevaardigden nog niet gehandeld worden kan, en alzoo wordt aan ZEW. provisioneel zitting verleend;

van de Prov. Zeeland D.D. C. STEKETEE en H. RENTING, de Ouderlingen J. LENSEN en C. v. D. PUTTE, die behalve J. LENSEN tegenwoordig zijn.

ART. 4.

De Vergadering gaat over tot de verkiezing van een' Praeses en Scriba, benevens een' Vice-Praeses en Adjunct-Scriba, en zijn als zoodanig verkozen tot Praeses Ds. W. A. KOK met eene herstemming tegen Ds. P. DIJKSTERHUIS, die tot Vice-Praeses benoemd is; tot Scriba is benoemd Ds. A. S. ENTINGH en tot Adjunct-Scriba Ds. B. DE BEIJ, met eene herstemming tusschen D.D. ENTINGH, DE BEIJ en DOSKER. Als naar gewoonte zijn Praeses en Scriba met volstrekte meerderheid van stemmen verkozen.

ART. 5.

De benoemden nemen in hunne betrekking zitting. De Praeses doet eene korte doch gepaste aanspraak, wekt vooral de leden der Vergadering op, om orde en goeden voortgang mede te behartigen en aanvaart zijne betrekking met gebed.

ART. 6.

Wat het houden der zittingen aanbelangt, wordt bepaald, dat de voormiddagzittingen van 9—1 uur, en de namiddagzittingen van 3½—8 uur zullen gehouden worden; tevens wordt besloten om des Zaturdags te vergaderen des voormiddags van 8—2 uur, en des namiddags niet, en om de Maandag voormiddagzitting ten 10 ure te beginnen.

ART. 7.

Overeenkomstig Art. 17 der Synode van 1857 te Leiden, wordt thans ook weder door den Praeses van alle leden der Vergadering de openlijke instemming met de belijdenisschriften der Gereformeerde Kerk gevraagd, en wordt de openlijke verklaring, bij dat bedoelde Art. uitgedrukt, voorgelezen, waarna al de leden hunne volkomene instemming openbaren.

ART. 8.

De Deputaten van de Prov. Z. Holland, stellen voor om Ds. DONNER, Secundus afgevaardigde der Leeraars dier Prov., voor den absenten primus afgevaardigden Ouderling, T. NUGTEREN, provisioneel zitting te verleenen, totdat de Secundus afgevaardigde der Ouderlingen in de Vergadering komt. Dit voorstel wordt met deze aanmerking, n.l. dat het volstrekt voor het vervolg geen regel zal zijn, maar men bij de gewone orde zal blijven, aangenomen.

ART. 9.

Wordt gesproken over het benoemen van eene Commissie ter onderzoek van ingekomene stukken, om na gedaan onderzoek rapport van den inhoud dier stukken in de Vergadering te brengen. Tot die Commissie worden door den Praeses benoemd:

D.D. P. DIJKSTERHUIS, B. DE BEIJ, P. WAGEMAKER
D. THIJS en J. F. BULENS.

ART. 10.

De tijd verstreken zijnde, is de Voormiddagzitting met het zingen van Ps. 68 : 14 en dankzegging door Ds. S. VAN VELZEN gesloten.

Tweede Sessie.

Woensdagnamiddag, den 12^{den} Augustus.

ART. 11.

De zitting wordt door Ds. A. BRUMMELKAMP met gebed geopend, na het zingen van Ps. 122 : 1.

ART. 12.

Ds. B. KAPTEIN en Ouderling A. DEN DEKKER komen als afgevaardigden der Prov. N.-Brabant in de Vergadering en nemen zitting; insgelijks kwam met hen de Secundus afgevaardigde, Ouderling S. J. DROST, die ook zitting wordt verleend, en alzoo treedt Ds. DONNER

weder buiten functie, zie Art. 8 van de vorige Sessie.

ART. 13.

De Praeses vraagt van de Deputaten van de Prov. N.-Brabant den lastbrief, die ZEw. wordt overhandigd, door hem voorgelezen en goedgekeurd.

ART. 14.

De Praeses vraagt den ingekomene Broeders of ook zij volkomen instemmen met de belijdenisschriften, zoo als in Art. 7 der vorige Sessie door de Vergadering is geschied; zij antwoorden hierop toestemmend.

ART. 15.

De Praeses brengt in rondvraag welke orde er zal in acht genomen worden bij de behandeling der voorkomende zaken. Het algemeen oordeel is om eerst de zaken die de leer, dan die de Kerk-regering en eindelijk die de particuliere aangelegenheid betreffen, behandeld zullen worden.

ART. 16.

De Praeses neemt nu in behandeling Art. 43 der agenda, dat luid: De Synode bepale of de leer van Jezus persoonlijke wederkomst, om 1000 jaren op aarde te regeren, de leer is der Gereformeerde Kerk al dan niet, of ook daar tegen strijdt.

De afgevaardigden van N.-Holland geven der Vergadering op dit Art. eenige toelichtingen.

Ook was omtrent dit punt der leer een brief van een lidmaat der Amsterdamsche Gemeente ingekomen, die voorgelezen wordt.

De Vergadering neemt deze zaak in ernstige overweging, en aan het einde der discussiën worden twee voorstellen voorgelezen, waarover gestemd wordt, en bleek het bij de opneming der stemmen dat de stemmen staaften; doch bij eene herstemming werd het volgende voorstel als besluit der Vergadering, met groote meerderheid van stemmen aangenomen, dat voorstel luidt:

Omtrent het verlangen in Art. 43 der Agenda uitge-

drukt, oordeelt de Synode dat onze formulieren van éénigheid zich duidelijk verklaren, en dat het gevoelen, van de leer der wederkomst des Zaligmakers om 1000 jaren zichtbaar en ligchamelijk op aarde te regeren, geen leer der Gereformeerde Kerk is, maar daartegen, zoowel als tegen Gods Woord, strijdt, waarom het niemand toegelaten wordt dat gevoelen te leeren of te verbreiden.

Het andere voorstel dat mede in stemming is gebracht, luidde:

De Synode verklaart dat de leer van Christus ligchamelijke wederkomst, om 1000 jaren op aarde te regeren, niet is de leer der Gereformeerde Kerk in Nederland, maar met de belijdenisschriften dier Kerk in strijd is.

Ds. H. JOFFERS laat protest aanteekenen tegen de herstemming, omdat ZEW. door het lot beslissing over die twee voorstellen verlangde.

Ook protesteren D.D. J. F. BULENS, D. BREUKELAAR en Ouderling G. J. HENDRIKS tegen dit besluit en de wijze van handelen zooals die geschied is.

Deze Broeders zullen morgen ochtend hunne protesten inleveren.

Art. 17.

Wordt in behandeling genomen art. 1 van het bijvoegsel der agenda, dat luidt:

Eene beschuldiging van onregtzinnigheid tegen het werk (de kinderdoop enz.) door K. J. PIETERS en J. R. KREULEN, Leeraars te Franeker en Hallum. Hierover wordt een brief van den Kerkeraad te Kampen voorgelezen, waarin die Kerkeraad mededeelt de beschuldiging door Ouderling Vos tegen bovengenoemd werkje ingebracht. De discussiën worden, om den verlopen tijd, tot morgen ochtend uitgesteld.

Art. 18.

De zitting wordt geëindigd door Ds. H. DE COCK met het zingen van Ps. 43 : 3 en dankzegging.

Derde Sessie.

Donderdagvoormiddag, den 13^{den} Augustus.

ART. 19.

Door Ds. P. DIJKSTERHUIS wordt de morgenzitting geopend, met Ps. 89 : 8 en gebed.

ART. 20.

Ds. WESTERIK komt als Secundus afgevaardigde voor Ds. TE BOKKEL in de Vergadering, en wordt ZEw. als lid zitting verleend.

ART. 21.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen en met eenige wijzigingen goedgekeurd.

ART. 22.

Het protest van Ds. H. JOFFERS, zie art. 16 der vorige Sessie, wordt door ZEw. ingediend en voorgelezen. De Vergadering besluit om het niet in de notulen op te nemen, omdat er beledigende uitdrukkingen tegen de Vergadering in voorkomen.

ART. 23.

De Praeses vraagt aan D.D. K. J. PIETERS en J. R. KREULEN of zij ook iets hebben op- of aan te merken tegen den brief van den Kerkeraad te Kampen.

Daar er in bedoelden brief, behalve de beschuldigingen tegen het door hen uitgegevene werkje, eene aanklagt voorkomt, dat op het schrijven des Kerkeraads en van Ouderling Vos geen antwoord is gevolgd, geven bovengenoemde Leeraars eenige toelichtingen van de reden waarom zulks is achter gebleven.

Nu worden de discussiën over deze aanhangige zaak geopend en gevoerd.

Na gehoudene discussiën wordt eene verdediging, door bedoelde Leeraars opgesteld tegen den aanval van Ouderling Vos, voorgelezen.

wordt de verdere behandeling tot de namiddag-zitting uitgesteld.

ART. 24.

Deze zitting wordt, door Ds. B. DE BEIJ, met het zingen van Ps. 86 : 6 en dankzegging geëindigd.

Vierde Sessie.

Donderdagnamiddag, den 13^{den} Augustus.

ART. 25.

Ouderling J. ALLERSHOF opent de zitting met gebed na het zingen van Ps. 95 : 1.

ART. 26.

De Praeses leest een, door ZEw. opgemaakt, voorstel voor ten einde verdere en noodelooze discussiën te voorkomen, en het punt in kwestie over den doop te beëindigen; doch daar het voorgelezene voorstel bij acclamatie niet kan worden aangenomen, worden de discussiën nog weêr bij vernieuwing geopend, en twee andere voorstellen aan dat van den Praeses toegevoegd.

Deze drie voorstellen worden in stemming gebracht en met meerderheid van stemmen als besluit der Vergadering aangenomen, het voorstel dat luidt:

De Vergadering heeft, naar aanleiding van deze beschuldiging, het oordeel van de leden der Vergadering gehoord; daarna hebben de broeders ~~REUTERS~~ en KREULEN hunne verdediging voorgedragen, en is uit dit alles der Vergadering gebleken, dat ook nu nog, gelijk reeds sedert eeuwen, bij éénheid in hoofdzaak verscheidenheid van opvatting in de bijzonderheden bestaat.

De Vergadering geroepen zijnde om over de zaak te oordeelen, heeft betrekkelijk de hoofdzaak, d. i. de betekenende en verzegelende kracht der Sacramenten in het algemeen, de Broederen niet kunnen beschuldigen in strijd te zijn met de formulieren onzer Kerk.

Zij wil evenwel niet geacht worden hierdoor te verkla-

ren, dat de ontwikkeling van de leer des kinderdoops, zoo als die door de broeders PIETERS en KREULEN is geschied, in alle opzigten de meest juiste uitdrukking van het gevoelen der Gereformeerde Kerk is, en oordeelt dat er op dezen oogenblik geene roeping bestaat betrekkelijk de leer der Sacramenten iets meer te verklaren, dan in de formulieren verklaard is.

Ds. H. JOFFERS protesteert tegen deze manier van handelen, en zal morgen zijn protest daartegen indienen.

Ds. S. VAN VELZEN verzoekt dat opgeteekend worde, dat het besluit over deze gewigtige aangelegenheid tegen ZEW. gegeven advies genomen is.

Art. 27.

De primus afgevaardigde, J. VAN BEEST VAN ANDEL, komt in de Vergadering, en wordt ZEW., volgens den lastbrief der Prov. N.-Brabant, als lid zitting verleend.

Art. 28.

Wordt ingediend het volgende protest, zie art. 16 der 2de Sessie, dat luidt:

De ondergeteekenden, hoewel niet vereenigd met het gevoelen van Jezus ligchamelijke wederkomst op aarde om 1000 jaren te regeren, verklaren evenwel te moeten protesteren tegen boven genoemd besluit, daar zij niet kunnen zien, dat dit gevoelen de hoofdwaarheden der Gereformeerde leer omverwerpt, noch daarmede in strijd is, en bijgevolg naar hunne overtuiging eene ondergeschikte zaak is, niet behoorende tot die, welke inbreuk maken op de regelmaat des geloofs, maar meer tot de verklaring der profetiën moet worden gerekend. Waarom zij vreezen dat dit besluit, in betrekking tot de kerkelijke tucht, tot eene verkeerde toepassing aanleiding zou kunnen geven.

(Was Get.)

J. F. BULENS.

D. BREUKELAAR.

G. J. HENDRIKS.

ART. 29.

DS. S. VAN VELZEN leest als Praeses van de Zendings-Commissie, der Vergadering een' brief voor, ingekomen van de Zendings-leeraren VEENSTRA EN DE BEST, die naar Suriname vertrokken zijn, en omdat aan die Broeders spoedig een schrijven moet geworden, wordt die brief dadelijk in behandeling genomen.

Uit den inhoud van bedoelden brief werd het der Vergadering duidelijk dat de positie aldaar finantiëel hun moeilijk voorkomt, weshalve zij althans voor dit jaar geldelijke ondersteuning van noode hebben; redenen, waarom zij raad vragen en wat hun te doen staat. De discussiën worden over dit een en ander geopend, maar niet geëindigd, omdat de tijd voor deze zitting verstreken is.

ART. 30.

De zitting wordt geëindigd door Ouderling J. D. BAKKER met het zingen van Ps. 90 : 9 en dankzegging.

Vijfde Sessie.

Vrijdagvoormiddag, den 14^{den} Augustus.

ART. 31.

De zitting wordt door Ds. J. R. KREULEN geopend met het zingen van Ps. 119 : 9 en gebed.

ART. 32.

De Secundus afgevaardigde Ouderling H. P. HETTEMA komt voordien Primus afgevaardigden Ouderling J. RIENSTRA, die de Vergadering moest verlaten, in de Vergadering, en wordt ZEw. als lid zitting verleend.

ART. 33.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen, en met eenige veranderingen goedgekeurd.

ART. 34.

DS. H. JOFFERS dient op Art. 26 der vorige Sessie zijn protest in, dat luidt:

De ondergeteekende protesteert tegen genoemd Artikel dat een boekje met eene vreemde leer, hetwelk, naar zijne overtuiging, in strijd staat met de eerste vraag van het doopsformulier van de kleine kinderen der geloovigen, in onze Kerk zal geduld worden

(*Was Get.*) H. JOFFERS, v. d. m.

ART. 35.

Naar aanleiding van Art. 29 der vorige Sessie een, door de Commissie der Zendingszaak opgestelden brief, der Vergadering voorgelezen zijnde, worden de discussiën over dien brief geopend, waaruit blijkt dat de gevoelens nog al aanmerkelijk uiteen loopen; doch na eenige veranderingen wordt goedgekeurd, met de bepaling om de Broeders VEENSTRA en DE BEST voor het tegenwoordige toe te zenden de som van f500. Overigens wordt aan de Zendings-Commissie en Curatoren der Theologische School opgedragen en toevertrouwd, om naar gelang der omstandigheden met voorzigtigheid en zuinigheid te handelen.

ART. 36.

De Praeses verzoekt der Synodale Commissie om verslag aangaande hare handelingen te geven, waaraan zij voldoening geeft; en wordt na eenige opmerkingen besloten het als bijlage op te nemen. (Zie bijlage A.)

ART. 37.

De zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 119 : 17 en dankzegging door Ds. N. H. DOSKER.

Sesde Sessie.

Vrijdagnamiddag, den 14^{den} Augustus.

ART. 38.

Ouderling D. B. v. D. MEULEN opent de zitting met het laten zingen van Ps. 105 : 5 en gebed.

ART. 39.

De Praeses stelt voor om nu, voor dat de beoordeeling over de zaken, die door de Synodale Comm. ingebracht

zijn, geschiedt, eene Commissie van deze tot de volgende Synode te benoemen.

Voor dat die benoeming geschiedt, leest de Heer J. VAN BEEST VAN ANDEL der Verg. een brief van Ds. E. F. SMIT voor, waaruit blijkt dat ZEW. van wege lichamelijke zwakheden, voor eene herbenoeming verplicht is te bedanken.

Na deze mededeeling gaat de Vergadering tot stemmen over, en bleek uit de stembriefjes dat tot leden der Synodale Commissie benoemd zijn:

D.D. A. S. ENTINGH, Pred. te Amsterdam en N. H. DOSKER, Pred. te Harlingen, en de Ouderling J. VAN BEEST VAN ANDEL, te 's Bosch. Tot Secundi zijn benoemd: D.D. P. DIJKSTERHUIS en J. H. DONNER.

ART. 40.

Worden in behandeling genomen Art. 6, 7, 15 en 35 der agenda, naar aanleiding van en in verband met het door de Synodale Commissie uitgebragte verslag, die luiden:

Art. 138 der vorige Synode nader te verklaren en te bepalen hoe de wanorde door eene verschillende opvatting en toepassing van dit Art. ontstaan, gevoeglijkst uit den weg geruimd kan worden.

Of de Synodale Commissie, in hare verklaring van Art. 138 der vorige Synode, hare bevoegdheid niet is te buitengegaan?

Een protest der Gemeente te Leiden tegen de Gemeente te Bedum, over de uitleggende toepassing der Armenwet, in Art. 138 van het verslag der Synode van 1860.

De Synode verklare, dat Art. 83 onzer Kerkorde door Art. 138 der Synode van 1860 niet veranderd is.

De Vergadering neemt deze vier artikelen te gelijk in behandeling, omdat ze allen op dezelfde zaak doelen, en na vele discussiën besluit de Vergadering:

Om de Synodale Commissie bij Art. 4, 5 van haren lastbrief te bepalen, ten einde die in al hare handelingen

wel onder den aandacht te houden. Verder zijn er twee voorstellen over Art. 138 der Synode van 1860 in rondvraag gebracht, en het volgende aangenomen:

Dewijl Art. 138 der Synode van 1860 op tweeërlei wijze is uitgelegd geworden en nog wordt uitgelegd, zoo bepaalt de Vergadering dat, om dit verschil weg te nemen, allen, zoowel die reeds behoeftig zijn of voortaan zullen worden, van nu aan op de plaats van hun lidmaatschap zullen gealimenteerd worden. De schade die uit de verschillende opvatting van voornoemd besluit voortgevloeid is, zal door elk der daarbij betrokkene en in verschil zijnde gemeente ten halve worden gedragen. Dit besluit zal van heden aan in werking treden. Ook oordeelt de Synode dat hiermede tevens verklaard wordt, dat Art. 83 onzer Kerkorde door Art. 138 der Synode van 1860 niet veranderd is.

ART. 41.

Wordt gehandeld over de correspondentie der Synodale Commissie met Ds. POSTMA, gevestigd in de 'Transvaalsche Republiek', en geoordeeld:

De Synode kan de afscheiding in Zuid-Afrika niet veroordeelen, doch acht zich evenmin geroepen haar goed te keuren en wil gaarne aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk voldoen. Wat Ds. POSTMA betreft, verklaart de Synode dat zij ZEw. thans niet meer als zending kan beschouwen, doch wil ZEw. niet veroordeelen in den weg, waarin hij door de Voorzienigheid is geleid.

De gewijzigde toestand brengt echter de Kerk in Zuid-Afrika onder de roeping de gelden, door onze Kerk voor de zending van Ds. POSTMA betaald, te restituëren, ten einde de gelden, bepaald voor de Heidenen bijeengezameld, tot dat einde door ons besteed mogen worden.

ART. 42.

De zitting wordt gesloten door Ds. J. W. BARTELS met dankzegging, na het zingen van Ps. 68 : 17.

Zevende Sessie.

Zaterdagvoormiddag, den 15^{den} Augustus.

ART. 43.

De zitting wordt geopend door den Ouderling K. ENSINK met gebed, na het zingen van Ps. 119 : 18.

ART. 44.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen en met eenige veranderingen goedgekeurd.

ART. 45.

Wordt in behandeling genomen Art. 5 van het bijvoegsel der agenda, dat luidt:

Aanvraag bij de Hooge Regering tot erkenning enz. en daarover gevoerde corresponctie.

Inmiddels komt de Primus afgevaardigde Ouderling J. RIENSTRA in de Vergadering en neemt voor zijn' Secundus zitting.

De Vergadering besluit op bovengenoemd Art. om geene aanvraag tot erkenning bij de Hooge Regering te doen, ten zij de e. k. Synode dat noodig mogt oordeelen.

ART. 46.

Ds. H. JOFFERS vraagt hoe het te verklaren is, daar ZEw. en ook al de Provinciale Correspondenten aanschrijving ontvangen hebben van den Provincialen Correspondent van Friesland, dat het algemeen biduur voor de Synode op Woensdag den 5^{den} Augustus zou worden gehouden, er nogtans geanonnceerd werd in de *Bazuin*, om dat biduur op Donderdag den 6^{den} te doen plaats hebben. Ds. H. DE COCK geeft daaromtrent tot voldoening der Vergadering eenige toelichting, waaruit blijkt, dat er eenig misverstand had plaats gevonden.

ART. 47.

De zaken der Synodale Commissie afgehandeld zijnde, bedankt de Praeses namens de Vergadering hare Commissie voor hare verrigtingen, met opwekking aan de nieuw benoemde om ijverig en tevens getrouw te zijn.

ART. 48.

De Commissie, die door de Curatoren-Vergadering benoemd is om van hare handelingen en opmerkingen aan deze Vergadering verslag te geven, brengt haar verslag uit, dat luidt als volgt:

Verslag over de Theologische School te Kampen, uitgebragt door het Collegie van Curatoren, bij monde van de beide Rapporteurs D.D. W. A. KOK en J. H. DONNER.

Eerwaarde Vergadering!

Daar de Verslagen van de handelingen der Curatoren aan elken Kerkeraad worden toegezonden, zoo kan ons Verslag aan Uwe Vergadering kort zijn. De toestand der Theologische School kan betrekkelijk gunstig genoemd worden.

Wat allereerst de verhouding der Docenten onderling betreft, het is der Curatoren tot blijdschap U te mogen mededeelen, dat deze, ook wegens de eenparige getuigenis der Docenten zelve, gewenscht mag heeten. Aangaande de Studenten is Uwe Vergadering het zoo gunstige rapport der Docenten, over hunne onderlinge verstandhouding en studiën, uit het jongste Verslag der Curatoren-Vergadering, reeds bekend. Klagten over hunne gedragingen zijn niet tot ons gekomen. Wat het onderwijs aangaat, de Curatoren meenen niet te veel te zeggen, dat dit in degelijkheid steeds is vooruitgegaan. De resultaten der examina, zoo der Theologische als Litterarische, getuigen niet minder van de getrouwheid en vlijt der Docenten, als van den ijver der Studenten. Van enkele vakken en de verdeeling van die zal bij de behandeling der Schoolzaken gelegenheid zijn iets naders te zeggen. Verder heeft ons Collegie Uwe Vergadering een voorstel te doen over de vermeerdering van het getal Docenten. Op onze laatste Vergadering werden ons door de Docenten mededeelingen gedaan betreffende den toestand der School en

hunne werkzaamheden. Twee Docenten D.D. A. BRUMMELKAMP en H. DE COCK spraken over hunne menigvuldige lessen, waartoe hun tijd en krachten ontbraken. Nadat de Docenten zich uit de Vergadering verwijderd hadden, werd dit punt in overweging genomen, en met het oog op hunne andere werkzaamheden, het bedienen der Gemeente te Kampen, de Redactie der *Bazuin*, het onderrigt en bestuur der Zendingen en Zendingszaak, gesproken over het wenschelijke en noodzakelijke om de Synode voor te stellen, aan het tegenwoordige getal der Docenten weêr een vierde toe te voegen.

De Docenten weder in de Vergadering gekomen zijnde, is met hen rijkelijk over dit voorstel gesproken, en met algemeene stemmen besloten dit aan de Synode voor te stellen en bij haar aan te dringen. Als gronden hierover bij te brengen: Oorspronkelijk was het zoo, en zeker niet uit overvloed noch ook overbodig; de Docenten beleeden het zware van hun werk, zoo vele lessen en dit elken dag; het getal der Studenten nam nog steeds toe en hierbij de opleiding der Zendingen. Ons Collegie gevoelde evenwel het bezwaarlijke van een vierden Docent met opzigt tot de finantieële krachten der School, maar meende dat ook hierin zou worden voorzien. De Gemeente Kampen geniet, buiten alle andere voordeelen der School, de dienst der Drie Docenten, dat hun werk niet weinig verzwaaard, hiervoor verstrekt de Gemeente aan de Docenten de som van f 660 jaarlijks; de Vergadering oordeelde dat zij dit kon en moest brengen tot de som van f 1200, en dan het ontbrekende voor het salaris van een' vierden Docent aan te vullen uit de Zendingkas. Is besloten dit den Kerkeraad van de Gemeente Kampen voor te stellen en hem tegelijk mede te deelen, dat indien hij hiertoe ongezind ware, wat wij niet verwachten, dan de Synode voor te stellen, of aan de Gemeente van Kampen alle dienst der Docenten te ontnemen, opdat zij zich meer onbelemmerd aan hun werk konden toewijden, of te zien naar eene andere Ge-

meente in ons Vaderland, die bereid was het salaris voor een' vierden Docent op te brengen, en alzoo de School te verplaatsen.

Wij moeten evenwel met leedwezen tot kennis Uwer Vergadering brengen, dat de Kerkeraad van Kampen verklaard heeft in dit voorstel niet te kunnen treden, en brengen alzoo onze voorstellen ter nadere overweging in Uwe Vergadering.

Namens het Collegie voornoemd,
(Was. Get.) J. H. DONNER.

De Vergadering handelende over den toestand der Theologische School, neemt Artt. 2, 4, 13 en 28 van de agenda, die daarop doelen, in behandeling, die luiden:

Indien er sprake mogt komen dat geene jongelingen bij dezen of genen der Leeraren onderwijs mogen genieten, dat er dan een vierde Docent, een Rector, bij gekozen worde.

Of het niet beter ware dat de Commissie voor de Zendingenzaak bestond buiten de Docenten, in aanmerking genomen hunne veelvuldige werkzaamheden.

Vermindering van werkzaamheden, die niet behooren tot de Theologische School, voor de Docenten.

Of het in het belang der Zending niet goed zou zijn een' vierden Docent bij onze School te benoemen, die, zoo niet uitsluitend, dan toch grootendeels, zich wijden kan aan het onderwijs der Zendingelingen. De Docenten geven op deze artikelen hunne toelichtingen, en doen niet onduidelijk uitkomen, dat vermindering van hunne werkzaamheden noodzakelijk zou zijn, indien er althans geen vierde Docent hun werd toegevoegd.

De Deputaten van de Provinciën Z.-Holland, N.-Brand, Zeeland en Groningen brengen hunne gevoelens over deze artikelen uit. De tijd voor deze zitting bestemd, verlopen zijnde, worden de discussiën tot Maandag afgebroken.

ART. 49.

De zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 68: 10 en met dankzegging en gebed door Ouderling L. F. MULDER.

Achtste Sessie.

Maandagvoormiddag, den 17^{den} Augustus.

ART. 50.

Ds. D. THIJNS opent de zitting met het zingen van Ps. 133 : 1 en gebed.

ART. 51.

De notulen van Zaterdag voormiddag worden voorgelezen en goedgekeurd.

ART. 52.

De discussiën over de Theologische School en hare belangen, voorkomende in Art. 48 der vorige Sessie, worden voortgezet, en om het gewigt der zaak uitgebreid gevoerd zijnde, worden de volgende voorstellen in rondvraag gebracht:

1°. Zal aan het personeel der Docenten een vierde Docent worden toegevoegd, of zal hetzelfde personeel voor als nog zoo blijven voortgaan in het Doceren?

Het oordeel der Vergadering is om althans voor het tegenwoordige bij het getal van drie Docenten te blijven.

2°. Zullen de Docenten met dezelfde werkzaamheden, niet behoorende tot hunne functiën, belast blijven, of moeten ze van sommige werkzaamheden ontslagen worden?

De Vergadering oordeelt dat het in het belang van het onderwijs noodzakelijk moet geacht worden om de Docenten van sommige werkzaamheden te ontslaan, omdat de Docenten ook zelve in dat oordeel deelen.

ART. 53.

De zitting wordt geëindigd door Ds. WESTERIK met dankzegging, na het zingen van Ps. 43 : 3.

Negende Sessie.

Maandagnamiddag, den 17^{den} Augustus.

ART. 54.

De zitting wordt geopend door Ouderling J. NIJLAND met gebed, na het zingen van Ps. 74: 20, 21.

ART. 55.

De behandeling van de belangen der Theologische School nog niet geëindigd zijnde, wordt in rondvraag gebracht van welke werkzaamheden de Docenten zullen moeten worden ontslagen, en aangenomen.

Dewijl sedert de oprigting der Theologische School de werkzaamheden der Docenten, die alleen tot opleiding der Studenten zijn aangesteld, zeer zijn uitgebreid, welke uitbreiding om gewigtige redenen gevorderd wordt te moeten ophouden, zoo besluit de Synode:

dat den Docenten vrij zullen zijn van alle werkzaamheden betrekkelijk de Zendingenzaak, waardoor zij in hunne werkzaamheden als Docenten belemmêrd worden;

dat den Curatoren zij aanbevolen van wege deze Vergadering om pogingen aan te wenden, zoo veel mogelijk is, het belemmerende, dat zich in de eind-Redactie der *Bazuin* voordoet, te doen ophouden voor de Docenten;

dat zij (Docenten) behooren na te laten de bediening der Gemeente Kampen, met uitzondering alleen van het prediken op den Zondag, zullende het echter aan de Curatoren worden overgelaten, dat wanneer die bevinden zullen, dat ook dit nadeelig voor de School bevonden wordt, het hun dan geheel te verbieden.

ART. 56.

In betrekking tot de al of niet verplaatsing van de Theologische School, besluit de Vergadering:

Uit het gerapporteerde door de Curatoren blijkt het, dat de kerkeraad te Kampen weinig belang schijnt te stellen in het houden der Theologische School aldaar, waarom aan het Collegie van Curatoren wordt opgedragen

om den verderen gang der zaken gade te slaan, om wanneer het blijkt noodig te zijn, in overleg met de Docenten en de Provinciale Vergaderingen, middelen te beramen tot verplaatsing der School.

ART. 57.

Worden in behandeling genomen Artt. 3, 14 en 21 van de agenda, die luiden:

De Synode zorge, dat er niet te veel personen tegelijk in de Godgeleerdheid onderzocht worden.

De Synode bepale de kundigheden van de komende Studenten, om tot de lessen op de School te worden toegelaten.

De Provincie Z.-Holland protesteert tegen de wijze, waarop de examens te Kampen plaats hebben.

Hierop heeft de Synode besloten: dat er voortaan niet meer dan vijf examinandi te gelijk in de Godgeleerdheid mogen geëxamineerd worden;

dat niemand tot het onderwijs aan de Theologische School mag worden toegelaten, die geene blijken geeft, dat hij genoegzaam lager onderwijs heeft ontvangen om met vrucht aan de School te verkeerem.

ART. 58.

Wordt in behandeling genomen Art. 11 der agenda, dat luidt:

Een protest der Provincie Z.-Holland, tegen de handelingen der Provincie Gelderland in de zaak van Ds. E. TEUNIS, en tegen de onheusche behandeling haar aangedaan door niet te antwoorden op haar schrijven.

De afgevaardigden van Z.-Holland, geven op dit Art. eenige toelichting, en ook de Deputaten van Gelderland, die mededeelen dat de Klasse Hattem de zaak niet naar de orde der Kerk heeft behandeld, en dat voornoemde Provincie Ds. E. TEUNIS, juist op de Vergadering tegenwoordig zijnde, uit kracht van Suspicie, op de punten der leer, waarover hij aangeklaagd was, heeft geëxamineerd en regtzinnig bevonden, waardoor evenwel de zaak in

questie tusschen de Klasse Hattem en de Provincie niet is weggenomen. Ook leest een der Deputaten van Gelderland het volgende voor, zijnde eene getuigenis van Ds. E. TEUNIS, in overeenstemming met zijn' Kerkeraad, afgelegd voor de Provinciale Commissie:

Ik (Ds. E. TEUNIS) geloof van harte de leer uitgedrukt in de formulieren onzer Kerk, en indien ik iets mogt geleerd hebben op den predikstoel en bij de huizen, hetzij door overdrijving dat mijne hartstogten gaande waren, of ik door onjuiste uitdrukkingen aanleiding gegeven mogt hebben, dat tegen deze leer scheen te strijden. Zoo betuig ik, dat zulks geheel tegen mijne bedoeling is geweest, en mitsdien door mij worden verworpen en herroepen.

Verder is ingekomen den brief van de klasse Hattem, die luidt:

Aan de Eerw. Synodale Vergadering
der Christ. Afgesch. Geref. Gemeente in Nederland, te Franeker.

Eerwaarde Broeders!

De klasse Hattem heeft in hare laatste Vergadering, gehouden te Wezepe, den 29sten Julij j. l., besloten het navolgende ter Uwer kennis te brengen:

1°. Zij heeft in het vorige jaar eene circulaire gezonden naar andere Provinciën, behelzende mededeeling der treurige zaken, die in deze Klasse bestonden, aangaande Ds. E. TEUNIS, Leeraar te Heerde, hopende dat hierdoor in andere Provinciën de behoefte mogt ontstaan voor eene buitengewone Synode om reden, dat de Provincie Gelderland de handelingen der Klasse, in genoemde zaak, onwettig had verklaard wegens een gebrek in den vorm.

De Klasse verklaart dat zij aan genoemde circulaire vasthoudt en nog begeert, dat de Synode tusschen de Provincie en Klasse uitspraak doe.

2°. De Provinciale Vergadering van Gelderland, gehouden te Arnhem, den 6^{den} en 7^{den} Mei, j. l. heeft blij-

kens eene ons toegezondene missive, Ds. E. TEUNIS onderzocht in de leer wegens suspicie op ZEws. regtzinnigheid, met gevolg, dat ZEw. regtzinnig verklaard is.

Met deze uitspraak der Provincie kan de Klasse Hattem zich niet vereenigen, op grond der vroeger genoemde zaken, en zag dus gaarne dat de Synode *hierin* beslisse.

3o. De Provinciale Vergadering van Gelderland, gehouden te Arnhem, den 6^{den} en 7^{den} Mei, j.l., heeft eene Commissie benoemd, bestaande uit de H.H. BULENS, MIDDEL JR., POSTMUS, VAN HOUTE en VISSER, om de zaken in Heerde te onderzoeken, opdat daarna worde gehandeld.

Dewijl dit besluit niet door de Klasse Hattem is goedgekeurd noch van haar is uitgegaan, durft zij den wensch uit te drukken, dat de Synode door hetzelfde niet verhinderd worde om de zaken aangaande Ds. E. TEUNIS in behandeling te nemen, te meer daar dit besluit nu eerst, zoo kort vóór de Synodale Vergadering genomen is.

Nog deelt de Klasse der Synode mede, dat uit haar midden eene Commissie benoemd is, bestaande uit de H.H. POSTMUS en VAN HOUTE, Secundi DE LANG en VERMEULEN, die, zoo het gevorderd wordt, vaardig staat om op de Synode te verschijnen en genoemde zaken toe te lichten.

Deze bekendmaking en dit verzoek van genoemde Klasse vloeit voort, geliefde Broeders! uit de innige begeerte, dat toch aan deze Gemeente-verwoestende zaak een einde kome.

Ruim twee jaren reeds wordt de Gemeente te Heerde door twist en tweedragt als vaneen gereten. Al dien tijd heeft de Provincie de zaak onaangeroerd laten liggen, niettegenstaande de dringendste aanmaning om toch deze treurvolle zaak te behandelen.

De Klasse wenscht der Synode des Heeren leiding en zegen toe, om ook in dezen te handelen naar 's Heeren wil en tot heil Zijner duurgekochte Gemeente.

Namens de Klasse voornoemd:

(Was Get.)

W. POSTMUS, *Praeses.*

L. NEIJENS, *Scriba.*

De Praeses opent over deze zaak in kwestie de discussiën, en vraagt vooraf aan de Docenten hun praeadvies.

De tijd, voor deze zitting bestemd, verlopen zijnde, wordt de verdere behandeling van deze zaak tot morgen ochtend uitgesteld.

ART. 59.

De zitting wordt geëindigd door Ouderling G. H. VAN DER VEGTE met dankzegging, na het zingen van Ps. 119 : 69.

Tiende Sessie.

Dingsdagvoormiddag, den 18^{den} Augustus.

ART. 60.

Deze zitting wordt geopend door Ds. J. F. BULENS met gebed, na het zingen van Ps. 119 : 53.

ART. 61.

De Primus afgevaardigde, Ouderling L. T. MULDER, verzoekt dat, daar hij genoodzaakt is de Vergadering te verlaten, zijn Secundus J. DE WEERD in zijne plaats zitting moge worden verleend, dat ZEd. wordt toegestaan.

ART. 62.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen en goedgekeurd.

ART. 63.

De zaak in kwestie tusschen de provinciën Z.-Holland en Gelderland, omtrent de handeling der Klasse Hattem in betrekking tot Ds. E. TEUNIS, wordt verder in behandeling genomen; na lange en ernstige deliberatiën wordt eindelijk dit volgende voorstel aangenomen:

Na rijpe overweging oordeelt de Vergadering het besluit der Klasse Hattem omtrent Ds. E. TEUNIS, Predikant te Heerde, beschuldigd van grove en vele dwalingen in de leer, te moeten bekrachtigen, en oordeelt dat de Provincie Gelderland dit reeds moest gedaan hebben toen de afwijking van Ds. E. TEUNIS in de leer, door de schorsing der voornoemde Klasse, ter harer kennis was ge-

komen, en bestraft en vermaant de voornoemde Provinciale Vergadering bij deze, omdat door hare handeling Ds. E. TEUNIS en de Gemeente Heerde in hunnen zorgelijken en gewaagden toestand bleven, waardoor veel onheil is veroorzaakt, hetwelk de Synode zeer betreurt, en benoemt daarom eene Commissie van vijf leden om met de Klasse Hattem en de Provincie Gelderland deze zaak verder te behandelen.

Hierop wordt de Commissie benoemd, die bestaat uit de navolgende leden:

D.D. J. NENTJES, A. S. ENTINGH, N. H. DOSKER, P. WAGEMAKER en Ouderling J. VAN BEEST VAN ANDEL, Secundi: D.D. W. A. KOK en H. JOFFERS.

Ook werd besloten om Ds. E. TEUNIS de hier volgende brief te doen geworden:

Franeke, den 18^{den} Augustus 1863.

Den Wel-Eerw. Heer E. TEUNIS,
Predikant te Heerde.

De Synodale Vergadering, vergaderd zijnde te dezer stede, heeft ingevolge van een protest, ingekomen van de Klasse Hattem, waaronder uwe Gemeente ressorteert, tegen de handeling van de Provincie Gelderland omtrent uw persoon, daar de Klasse u om onregtzinnigheid in de leer in uwe bediening had geschorst, welke schorsing door bovengenoemde Provincie is opgeheven, waarom ook genoemde Klasse tegen zulk eene handeling vermeende te moeten protesteren, gelijk zij protesteerde, — na gedaan onderzoek, waaruit het haar gebleken is, dat de schorsing op zulk eene wijze niet mogt opgeheven worden, die schorsing bekrachtigd, gelijk zij bekrachtigd bij dezen; en verklaart dat gij van dezen datum af geschortst zijt in uwe geheele bediening, en dat wel op die gronden, die u door de Klasse zijn aangewezen.

Die schorsing zal blijven voortduren totdat zij door de wettige Kerkbesturen, in overleg met de Commissie,

die in deze zaak der questie benoemd is, worde opgeheven.

Die Commissie bestaat uit de navolgende leden: D.D. J. NENTJES, A. S. ENTINGH, N. H. DOSKER, P. WAGEMAKER en Ouderling J. VAN BEEST VAN ANDEL. Secundi: D.D. W. A. KOK en H. JOFFERS.

Wij hopen dat ge in dezen weg u christelijk en eerlijk moogt gedragen, opdat ge u door uw eigen gedrag niet onbruikbaar zoudt maken.

Van dit besluit zal, als ook van het besluit der Synode, aan uwen Kerkeraad, aan de Klasse Hattem en aan de Provincie Gelderland kennis gegeven worden.

Namens de Synodale Vergadering, vergaderd te Franeker.

(Was Get.) W. A. KOK, *Praeses*.

A. S. ENTINGH, *Scriba*.

De Deputaten van de Provincie Gelderland protesteren tegen dit besluit, en zullen morgen hun protest inleveren.

ART. 64.

Wordt in behandeling genomen Art. 33 van de agenda, dat luidt;

De Provincie Gelderland wenscht dat de Synode Ds. TH. DE WITH, Predikant te Gameraen, afzette als leeraar onzer Kerk, wegens de slechte getuigenis die ZEW. heeft, zoo *in als buiten* de Gemeente. De Deputaten van de Provincie Gelderland geven omtrent deze zaak eenige toelichtingen, en de Deputaten van de Provincie N.-Brabant lezen der Vergadering onderscheidene stukken voor, betrekking hebbende op deze zaak, waaruit blijkt dat zij protesteren tegen de handeling der Klasse Utrecht, in zake van Ds. TH. DE WITH. Ook is ingekomen een protest van de Gemeente Waardhuizen, protesterende tegen de Klasse Almkerk, omdat die Klasse heeft tegengewerkt dat Ds. TH. DE WITH in die Gemeente Predikant zou worden, en tegen de Provincie N.-Brabant die de handelingen der Klasse Almkerk heeft geapprobeerd.

protesterende wanneer het protest van de Provincie Gelderland in behandeling genomen wordt, omdat de zaak reeds lang afgehandeld is.

Het praeadvies der Docenten wordt over deze zaak ingewonnen en de discussiën geopend. Frieslands Deputaten worden gehoord, en daar de tijd dezer zitting verstreken is, worden de discussiën afgebroken.

ART. 65.

Ds. D. BREUKELAAR sluit deze zitting met dankzegging, na het zingen van Ps. 119 : 17.

Elfde Sessie.

Dingsdagnamiddag, den 18^{den} Augustus.

ART. 66.

De zitting wordt geopend door Ouderling J. VISSER met gebed, na het zingen van Ps. 119 : 13.

ART. 67.

De discussiën, in de Voormiddag-zitting om den verlopen tijd gesloten zijnde, worden weêr geopend, en eindelijk besloten: De gegevene inlichtingen en de getuigenis van de Broeders, die vroeger deze zaak hebben behandeld, bragten de Vergadering tot de overtuiging, dat eene herziening van de zaak van Ds. TH. DE WITB noodig is, en besluit daarom dat deze zaak moet verwezen worden naar de Provinciën N.-Holland en Utrecht, ten einde door haar op nieuw te worden onderzocht, welke Provinciën door de Synode gerechtigd zijn om, na dat onderzoek, òf te berusten in de vroegere straf, òf op nieuw volgens de Kerkorde te handelen.

ART. 68.

Wordt in behandeling genomen Art. 16 der agenda, inhoudende een protest van de Klasse Dordrecht tegen de handeling der Synode van 1860, betrekkelijk P. ROOBOL, met tegen-protest.

De Afgevaardigde van Z.-Holland geven toelichting van deze zaak.

Wordt voorgelezen een protest van de Klasse Dordrecht tegen Art. 152 van de Synode, gehouden in 1860, in dat protest komt voor dat het lidmaat P. ROOBOL en zijne echtgenooten beschuldigingen hebben gemaakt tegen de prediking van Ds. VAN PROOSDIJ, zonder hunne beschuldigingen te kunnen noch te willen bewijzen voor de wettige Kerkbesturen, zich verzettende tegen alle vermaningen, de openbare Godsdienst nalaten en ook geene Sacramenten gebruiken, enz. Doch door inlichting van twee Ouderlingen van de Gemeente te Dordrecht wordt het der Vergadering duidelijk dat en waarom de Kerkeraad het besluit van de Synode in 1860, Art. 152, niet heeft opgevolgd en uitgevoerd.

De Synode, na het een en ander der toelichtingen gehoord te hebben, besluit de zaak aan de respectieve Kerkbesturen over te laten, en indien ROOBOL weêr wenscht opgenomen te worden, moet dat geschieden met belijdenis.

ART. 69.

Worden in behandeling genomen Artt. 1 en 30, die luiden:

Of de Ouderlingen bij het eind-examen eene beslissende stem hebben; hierover wenscht men gaarne eene vaste bepaling door de Synode gemaakt te hebben.

De Synode bepale of de Ouderlingen bij een examen volgens Art. 8, of ook bij alle examina keurstemmen zullen hebben, of slechts adviserende stemmen, zoo als tot hiertoe de gewoonte was. Deze artikelen worden in discussie gebragt, doch om den verloopenden tijd tot de volgende zitting gestaakt, en de zitting geëindigd.

Ds. J. F. BULENS maakt der Vergadering bekend, dat hij berigt van huis ontvangen heeft dat een zijner kinderen ongesteld is, en hij derhalve de Vergadering moet verlaten, dat hem, na broederlijke heilbede, wordt toegestaan.

ART. 70.

De zitting wordt gesloten door Ouderling G. J. HENDRIKS met dankzegging, na het zingen van Ps. 119 : 2.

Twaalfde Sessie.

Woensdagvoormiddag den 19^{den} Augustus.

ART. 71.

De zitting wordt geopend door Ds. R. GORIS met gebed, na het zingen van Ps. 90 : 9.

ART. 72.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen en met eenige wijzigingen goedgekeurd.

ART. 73.

De behandeling van litt. a van Art. 69 der vorige zitting wordt voortgezet; men gaat over tot stemmen, de stemmen staken, waarop de Synode besluit de volgende orde te houden op de stemming bij de examina's: De Leeraren stemmen eerst over de kundigheden, en worden die bij meerderheid genoegzaam gekeurd, dan stemt de geheele Vergadering over de al of niet toelating der examinandi.

ART. 74.

Wordt in behandeling genomen Art. 3 van het bijvoegsel der agenda, inhoudende beklag tegen den Leeraar J. SCHUURMAN, Predikant te Cockengen c. a. en protest tegen een besluit der Provinciale Vergadering van Utrecht, door eenige leden der Gemeente Cockengen c. a. ingebracht. De Commissie van Rapporteurs geeft verslag van den inhoud der brieven betreffende dit geschil, inhoudende ontevredenheid van eenige leden der genoemde Gemeente en den afgezetten Ouderling S. STAM, tegen de prediking en de gedragingen van den Predikant J. SCHUURMAN.

Gehoord hebbende de handelingen der Provincie Utrecht blijkens hare notulen, besluit de Vergadering om de handelingen der genoemde Provincie te moeten approberen,

en wanneer zij het noodig mogt oordeelen om in deze zaak hulp in te roepen, geeft de Synode haar de vrijheid om in haren naam de Provincie N.-Holland tot adistentie in te roepen.

ART. 75.

Wordt in behandeling genomen een Protest van den Kerkeraad der Gemeente te Schoonhoven tegen de Provincie Zuid-Holland, protesterende omdat de Provincie besloot dat de leden, wonende te Niepoort, voortaan zouden behooren bij de Gemeente te Langerak; daar de rivier de Lek tusschen Niepoort en Schoonhoven ligt en zij derhalve op den dag des Heeren over die rivier moeten varen, ook vroeger waren de leden wonende te Niepoort niet bij Schoonhoven maar bij Langerak ingedeeld. Na vele deliberatiën besluit de Vergadering om te moeten blijven bij Art. 140 van de Synodale besluiten van 1857.

ART. 76.

De zitting wordt door Ds. K. KLEINENDORST gesloten met het zingen van Ps. 146 : 8 en dankzegging.

Dertiende Sessie.

Woensdagnamiddag, den 19^{den} Augustus.

ART. 77.

De zitting wordt geopend door Ouderling W. KARSEMEIJER met gebed, na het zingen van Ps. 100 : 1 en 2, en is ingekomen:

PROTEST.

De ondergeteekenden verklaren plegtig en krachtig te moeten protesteren tegen bovenstaand besluit (n.l. Art. 63 van de 10 Sessie) der Synode.

Zij nemen in geen geval aan, dat de handeling der Provincie Gelderland te bestraffen is, aangezien niet de Provincie de Klasse, maar wel de Klasse de Provincie

op den kerkelijken weg heeft belemmerd om deze zoo gewigtige zaak te beëindigen. En daar het ons gebleken is, dat de Vergadering van de verkeerde onderstelling uitgegaan is, dat onze Provincie niet heeft kunnen wederleggen de circulaire der Klasse Hattem en daarop slechts haar oordeel rust, zoo is ook, naar onze overtuiging, de bekrachtiging der schorsing van Ds. E. TEUNIS ongegrond en afkeuringswaardig.

Franeker,
18 Aug. 1865.

(Was Get.)

D. BREUKELAAR,
J. F. BULENS,
G. J. HENDRIKS,
J. VISSER.

Wordt in behandeling genomen Art. 5 van de agenda, dat luidt:

De Synode wordt verzocht, om den Wel-Eerw. Heer H. D. VAN GENNIP, gewezen buitenlandsch zendeling, tot binnenlandsch zendeling aan te stellen. De Deputaten van de Provincie Groningen lichten dit Artikel toe; doch de Vergadering oordeelt om te blijven bij dat, wat omtrent de inwendige zendingzaak vastgesteld is in Art. 128 van de Synode van 1860.

ART. 79.

Worden in behandeling genomen Artt. 8, 22, 27 en 42 van de agenda, omdat ze allen op dezelfde zaak doelen, die Artikelen luiden als volgt:

Dat de Synode onderzoekte of hier of dáár geen misbruik wordt gemaakt in het ordenen van leeraren, volgens Art. 8 der Dordsche Kerkorde.

De Synode wordt verzocht dat voortaan geen examens in de Provinciën plaats hebben, maar dat zulks geschiede voor de Curatoren der Theologische School.

Vriendelijk verzoek aan de Synode om eene duidelijke verklaring te geven van Art 8 der Dordsche Kerkorde, omdat het steeds blijkt, dat dit Artikel zeer verschillend wordt toegepast.

Eene verklaring van Art. 8 der Dordsche Kerkorde, van 1618 en 1619, in verband met Art. 121 der Synode van 1857.

Over deze Artikelen worden de discussiën geopend en eindelijk drie voorstellen, door de drie Docenten ontworpen, voorgelezen en in rondvraag gebracht, en is het hier volgende aangenomen:

De Vergadering oordeelt, in overeenstemming met de vroegere Synoden, dat Art. 8 der kerkordening van Dordrecht in volle kracht blijft. Zij wenscht dat in de voor komende gevallen, de voorschriften van het bedoeld Artikel steeds worden nageleefd, opdat niemand volgens dat Artikel in aanmerking kome, die, hetzij aan de Theologische School te Kampen of bij eenig Leeraar reeds gestudeerd heeft om tot de bediening te komen, of die niet naar het oordeel der Klasse de singuliere gaven bezit, die in genoemd Artikel vermeld worden, volgens dat Artikel in aanmerking kome.

Wanneer echter iemand aangeboden wordt, die naar de overtuiging der Klassis, de bedoelde vereischten heeft, behoort hij, na het onderzoek, van tijd tot tijd onder behoorlijk opzicht proeven te leveren van zijne bekwaamheid in het prediken, om vervolgens in de bediening gesteld te worden.

Verder besluit de Vergadering dat allen, die na gestudeerd te hebben wenschen toegelaten te worden tot de bediening, aan de Theologische School geëxamineerd moeten worden; en dat de Curatoren niemand zonder gewichtige redenen, ofschoon hij reeds den ouderdom van dertig jaren bereikt heeft, van het examen in de oude talen zullen vrij laten. Tegen dit besluit protesteert Ds. JOFFERS, dat protest luidt:

PROTEST.

De ondergeteekende protesteert tegen bovenstaand besluit, omdat de Synode een derde deur heeft gemaakt en opengezet, waardoor men kan ingaan en de bediening

van herder en leeraar deelachtig worden, n.l.: Tot hiertoe heeft men naar Art. 121 van de Synode van 1857 moeten ingaan, of door in alle vakken gestudeerd te hebben, of naar Art. 8 van onze Kerkorde geëxamineerd te worden, maar nu is ook in het bovenstaand besluit een deur geopend, dat men zonder vreemde talen, en tegelijk zonder beantwoord te hebben aan Art. 8 van onze Kerkorde, herder en leeraar worden kan, tegen welke derde deur dit protest is gerigt.

(Was Get.) H. JOFFERS, v. d. m.

ART. 80.

Wordt in behandeling genomen Art. 9 der agenda, dat luidt:

De Synode vestige hare aandacht op het schrijven in *de Stem* en *de Bazuin* over dingen, die op eene kerkelijke Vergadering te huis behooren.

De Vergadering oordeelt dat moeijelijk kan bepaald worden, wat in *de Bazuin* en *de Stem* kan worden opgenomen, echter wil zij dat de Redacteurs zullen zorgen dat daarin geene dingen worden opgenomen, die tot de wettige kerkbesturen behooren.

ART. 81.

Art. 10 der agenda behandeld wordende, dat luidt: Dat in 't vervolg de besluiten door de Synode genomen, ook door de Synode zelf aan de betrokkene kerkbesturen of personen worden bekend gemaakt, geven de Deputaten van Drenthe eenige toelichtingen, en oordeelt de Synode dat dit moet ingewilligd en nageleefd worden.

ART. 82.

Art. 12 der agenda, dat luidt: Dat de Synode bepale dat voortaan de Attestatiën niet worden afgegeven aan vertrekkende lidmaten, maar regtstreeks gezonden aan den Kerkeraad der Gemeente, waarheen zij zich begeven. Dit verzoek kan door de Synode niet worden ingewilligd, maar zij moet verwijzen naar Art. 135 van de Synode van 1857, gelijk zij verwijst.

ART. 83.

Art. 17 van de agenda: Protest der Gemeente Rhijnsburg, tegen de besluiten van de Klassis Leiden en de Provincie Zuid-Holland, over de verplaatsing van het lidmaat BAKKER. Gelezen een brief van den Kerkeraad van de Gemeente Rhijnsburg en van den kerkeraad van Noordwijk Binnen, oordeelt de Vergadering dat de Klasse Leiden moet geregtvaardigd worden, en wenscht dat BAKKER zich gewillig zal onderwerpen.

ART. 84.

Wordt behandeld Art. 18 der agenda, dat luidt:

Wordt gevraagd of Leeraars onzer Kerk mogen prediken in plaatsen, waar Christ. Afgesch. Geref. Gemeenten zijn, in gebouwen behoorende buiten de Gemeente, zonder toestemming des kerkeraad's dier Gemeente. Zie Art. 80 van onze Kerkorde. De afgevaardigden van Z.-Holland en van N.-Holland geven omtrent dit Artikel breedvoerige toelichtingen, omdat te 's Hage en Amsterdam zulke feiten hebben plaats gehad. Daarna worden over deze aangelegenheid de discussiën geopend en eindelijk besloten: De Vergadering oordeelt, dat de Leeraar die in eenige plaats predikt, waar de Heere eene Christ. Afgesch. Geref. Gemeente heeft verzameld, zonder dat die Leeraar de toestemming des Kerkeraad's der plaats heeft ontvangen, zich aan grove miskenning van des Heeren werk schuldig maakt, en terwijl in onze kerkordering, Art. 15^b en 80, dergelijke inbreuk op eens anders dienst veroordeeld wordt, wenscht de Vergadering dat de aandacht van de kerkbesturen steeds ernstig op deze Artikelen gevestigd zij.

ART. 85.

Deze zitting wordt gesloten door Ds. J. NENTJES met dankzegging, na het zingen van Ps. 106 : 2.

Veertiende Sessie.*Donderdagvoormiddag, den 20sten Augustus.***ART. 86.**

De zitting wordt geopend door Ouderling W. BAAS met gebed, na het zingen van Ps. 119 : 1.

ART. 87.

De Praeses leest een brief voor, ingekomen van Ouderling J. VAN BEEST VAN ANDEL, kennis gevende dat hij om beroepsbezigheden vertrokken is, de Vergadering groetende met heilbede.

Ingekomen een brief van de Broeders J. en A. BRUMMELKAMP, zich bereid verklarende om op de uitnoodiging van den Provinciaalen Correspondent van Friesland, als tolken te dienen, wanneer de Engelsche Deputaten komen, die naar alle waarschijnlijkheid op Zaturdag a.s. alhier zullen arriveren.

Wordt berigt dat Broeder J. ALLERHOF door ongestelheid verhinderd is in de Vergadering te komen, alsmede dat Broeder J. D. BAKKER tijdelijk absent is.

Ook wordt door Ds. H. RENTING medegedeeld dat Ouderling C. v. D. PUTTE absent is, en zich reeds gisteren verwijderd heeft, door ongesteldheid daartoe genoopt.

ART. 88.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen en na eenige veranderingen goedgekeurd.

ART. 89.

Ds. H. JOFFERS begeert, dat aan de Commissie, benoemd in de zaak van Ds. E. TEUNIS, worde opgedragen om te zorgen, dat de zaak van Ds. J. VAN ANDEL, Predikant te Zutphen, die gepredikt heeft bij den Heer VELDMAN, Predikant bij de Kruisgemeente te 's Hage, en dat wel tegen de waarschuwing van den Kerkeraad aldaar, kerkelijk worde behandeld. ZEW. vermeende daartoe aanleiding te hebben verkregen door een' brief, die hem van den Kerkeraad te Zutphen geworden is.

De Vergadering beveelt, dat de wettige Kerkbesturen op deze zaak naauwkeurig moeten acht geven, en deze zaak in behandeling nemen.

ART. 90.

Wordt in behandeling genomen Art. 19 van de agenda, waarin gevraagd wordt op welke gronden kinderen van afgesnedene lidmaten mogen gedoopt worden. De Vergadering oordeelt hierover geen besluit te kunnen noch te mogen maken, maar te moeten verwijzen naar de reeds bestaande besluiten.

ART. 91.

Art. 20 van de agenda: Of brug ophalen op den sabbath tot de werken van noodzakelijkheid behoort; en verzoekt men herziening van pag. 38 der Synode van 1840; het Artikel van de bijzondere kostwinningsen.

De Vergadering oordeelt om geen ander besluit dan hetgeen dat reeds bestaat te moeten maken, en draagt deze en dergelijke zaken aan de Kerkbesturen op, ten einde te waken dat het 4de gebod der heilige Wet Gods gehandhaafd worde.

ART. 92.

Art. 33 van de agenda: Een protest van den Ouderling KAPPERS tegen de Provincie Z.-Holland, omdat hij meent dat zij Art. 55 der Synode van 1857 vernietigt.

Wordt voorgelezen een protest van de Kerkeraden te Delft, Schiedam en Hellevoetsluis, die protesteren tegen het besluit der Provincie Z.-Holland, dat Ouderlingen verbiedt om een woord tot stichting buiten hunne respectieve Gemeenten te spreken, omdat sommigen tot veel stichting hebben gearbeid.

Inmiddels komen in de Vergadering Ouderlingen C. v. D. PUTTE en J. D. BAKKER.

De Commissie van Rapporteurs deelt mede dat een brief van twee Oud-Ouderlingen, van de Gemeente Dedemsvaart, met een attest van den Kerkeraad van genoemde Gemeente voorzien, ingekomen is, waarin gun-

stige getuigenis van bedoelde Ouderlingen gegeven wordt. In dien brief wordt door hen uitvoerig het nadeelige van zoogenoemde oefenaren ontwikkeld.

De Vergadering oordeelt dat zij bij hetgeen hieromtrent vroeger besloten is, moet blijven, en wordt aan de onderscheidene Provinciën het regt toegekend om wanneer zij bemerken, dat het spreken van personen in andere Gemeenten de goede orde en stichting der Gemeente tegenwerkt het te verbieden, en is iedere klasse verplicht zich aan bovengenoemd Provinciaal besluit te onderwerpen.

ART. 93.

Wordt in behandeling genomen Art. 24 van de agenda, dat luidt: Protest van de Predikanten WAGEMAKER, GREVEN, KOOPMAN en den Ouderling KAPPERS tegen de Provincie Z.-Holland; omdat die provincie besloten heeft dat eene moeder, die geen lid der gemeente is, haar kind bij den doop niet ten doop mag heffen.

De discussiën hierover geopend zijnde, worden om den verlopen tijd gestaakt.

ART. 94.

De zitting wordt gesloten door Ouderling D. SWAGERMAN met dankzegging, na het zingen van Ps. 33 : 6.

Vijftiende Sessie.

Donderdagnamiddag, den 20sten Augustus.

ART. 95.

De zitting wordt door Ds. A. S. ENTINGH, met gebed en het laten zingen van Ps. 46 : 2 geopend.

ART. 96.

De discussiën over Art. 24 der agenda, zie Art. 93 der vorige Sessie, worden weder geopend, en eindelijk besloten:

De Synode oordeelt, dat zij het in de vrijheid der Gemeenten behoort te laten om overeenkomstig het bestaande

plaatselijk gebruik en zoo als het meest tot stichting der Gemeente kan dienen, in de doopheffing te handelen, dewijl het tot de eigenlijke doopsbediening niets afdoet.

ART. 97.

Omtrent Art. 25 van de agenda: Dat de Synode op de een of andere wijze haar invloed poge uit te oefenen, om wanneer een Leeraar onzer Kerk verplaatst moet worden, zulks niet door publieke bladen, maar door Provinciale Correspondenten ter algemeene kennis te brengen. Besluit de Vergadering dat de Kerkbesturen, zoo veel mogelijk, zullen behooren te zorgen dat aan dit verlangen worde voldaan.

ART. 98.

Wordt in behandeling genomen Art. 26 van de agenda, dat luidt:

Dat de Synode middelen in het werk stelle, om Bijbels en Testamenten met Psalmen, Catechismus, Formulieren enz., overeenkomstig de Staten-vertaling van Dordrecht, van 1618 en 1619, in prijs die van het Nederlandsch Bijbelgenootschap niet te bovengaande, verkrijgbaar te stellen. De Deputaten van Friesland geven op dit Artikel eenige toelichtingen. Ds. A. S. ENTINGH, lid der Synodale Commissie, licht Art. 4 van het bijvoegsel der agenda toe, dat luidt: Voorstel van het Westersche Comité der Nationale Bijbel-vereeniging van Schotland, om in Nederland Gods Woord te verspreiden, behelzende het voornemen van de Schotsche Nationale Bijbelvereeniging, om in Nederland de meerdere verspreiding van Gods Woord te bevorderen met het bepaalde aanbod onze Kerk in dezen ter zijde te staan of te ondersteunen.

Ook geeft Ds. A. BRUMMELKAMP toelichting, en wordt een brief der Vergadering voorgelezen, die luidt:

Nationale Bijbelvereeniging van Schotland, Virginia street n°. 60.

GLASGOW, 4 Augustus, 1862.

van de Nationale Bijbelvereeniging van Schotland, gehouden 4 Augustus 1862.

Daar we geïnformeerd zijn, dat de Eerw. SOMERVILLE, in den loop van deze Maand Holland denkt te bezoeken, noodigt het Comité hem op het vriendelijkst uit, en autoriseert hem in het belang van deze vereeniging, zich te bevljtigen, op zulk eene wijze als hem het geschiktst zal voorkomen, het gelegenheid te verschaffen om den Bijbel in dit (ons) land te verspreiden, en kanalen op te sporen, waardoor het als middel zal kunnen dienen om de verbreiding van het Woord Gods in Holland te helpen bevorderen.

(*Was Get.*)

JOHN HENDERSON, *President.*

WILLIAM J. HERVAN, *Secretaris.*

Geruimen tijd is over deze zaak gesproken, en wordt algemeen de behoefte erkend aan eene uitgaaf des Bijbels met de Psalmen, Formulieren en Liturgie der Gereformeerde Kerken, volgens de in gebruik zijnde spelling; te meer daar de uitgaven van het Nederlandsch Bijbelgenootschap, wegens den geringen prijs en gemakkelijke spelling, ofschoon er zelfs zinsveranderingen in gemaakt zijn, grooten ingang vindt bij de leden der Gemeenten, en het zonder twijfel der Kerk betaamt om in plaats van het uitgeven der Heilige Schriften aan anderen over te laten, zelve voor de uitgave zorg te dragen. Evenwel oordeelt de Vergadering, dat zij voor het tegenwoordige nog geene bepalingen voor eene uitgave des Bijbels vaststellen kan; te meer daar welligt nadere inlichtingen verkregen zullen worden van de Broeders uit de Vereenigde Presbyteriaansche Kerk in Schotland, die eerlang hier verwacht worden. De Vergadering heeft daarom aan de Synodale Commissie opgedragen, om in het belang van deze zaak in correspondentie te treden met bovengenoemd Comité. En wanneer het blijkt, dat de uitgave des Bijbels met Psalmen, Formulieren en Liturgie der

Gereformeerde Kerken, volgens de spelling die tegenwoordig in gebruik is, zonder te veel bezwaar voor de Kerk verkregen kan worden, draagt zij de bezorging van zulk eene uitgave aan het Collegie van Curatoren en Docenten op. Tevens verlangt zij, bijaldien in deze zaak eenig belangrijk bezwaar zich opdoet, en daarover geene overeenstemming in het genoemde Collegie verkregen wordt, dat het oordeel van alle Provinciale Kerkbesturen ingewonnen worde.

ART. 99.

Wordt in behandeling genomen Art. 29 der Agenda, dat luidt:

De Synode gelieve te herzien het besluit omtrent bloedschandige huwelijken, en wel van een' man met de weduwe van den broeder zijner overledene vrouw, genomen in 1849, pag. 33 en 34.

Ingekomen een brief van Ds. Y. J. VEENSTRA, Predikant te Dokkum, die tegen genoemd besluit protesteert, en verlangt dat dat besluit worde ingetrokken, of door Gods Woord aangewezen en gestaafd.

De Synode vindt geen genoegzame reden om in deze zaak van het besluit van vroegere Synoden af te gaan, dewijl het haar niet gebleken is, dat het voorgestelde huwelijk in Gods Woord, of ook in de aangevoerde 89de vraag van de Synode te Middelburg 1581 regtstreeks wordt verboden, en begeert dat de betrokkene personen hierin zullen berusten.

Zij verzoekt, dat betreffende betwiste huwelijken de Leeraars onzer Kerk vlijtig zullen onderzoeken, welke huwelijken in Gods Woord verboden worden, opdat men eindelijk tot rijpheid kome om hierover een meer bepaalde uitspraak te doen. Daarenboven wordt aan de Synodale Commissie opgedragen om met de Buitenlandsche Kerken over deze zaak in correspondentie te treden.

De ondergeteekenden protesteren tegen genoemd besluit,

omdat het inloopt tegen vraag en antwoord 89 van de Middelburgsche Synode 1581.

(*Was Get.*) P. WAGEMAKER, *v. d. m.*
 H. JOFFERS, *v. d. m.*
 J. C. BOESER, *Ouderling.*

ART. 100.

Op Art. 31 der Agenda: De Synode bepale dat op geene Klasse handopening gegeven wordt tot het beroepen van eenen Leeraar, die nog geen jaar op zijn standplaats geweest is, tenzij buitengewone omstandigheden dit noodzakelijk maken, verwijst de Synode bij vernieuwing naar Art. 10 der Kerkorde van 1618 en 1619; Synode 1849, pag. 38, en 1854, pag. 70.

ART. 101.

Wordt in behandeling genomen Art. 32 van de agenda, dat luidt:

De Provincie Gelderland heeft, om het evenwigt der Klasse te behouden, besloten, dat voor de Commissie tot het afnemen van het peremtoir-examen uit elke Klasse een gelijk getal leden verkozen worde; zij maakt daarbij de bepaling der Synode te verzoeken, dat deze, zoo veel mogelijk, voor elke Provincie dit ten regel stelle.

De Vergadering oordeelt in dezen te moeten blijven bij dat, wat daaromtrent reeds besloten is.

ART. 102.

In den loop dezer zitting is Ouderling C. v. D. PUTTE om ongesteldheid vertrokken met afscheidsgroete en heilbede. Ook werd Ds. C. STEKETEE door ongesteldheid verhinderd deze zitting bij te wonen, insgelijks ook Ouderling J. NIJLAND.

ART. 103.

De zitting wordt gesloten door Ouderling J. J. DROST met dankzegging, na het zingen van Ps. 86 : 6.

Zestiende Sessie.*Vrijdagvoormiddag, den 21sten Augustus.***ART. 104.**

De zitting wordt geopend door Ouderling J. C. BOESER met gebed, na het zingen van Ps. 119 : 67.

ART. 105.

Ds. C. STEKETEE is weêr tegenwoordig, doch Ouderling A. DEN DEKKER is vertrokken, omdat ZEd. Ouderling C. v. D. PUTTE, die door ongesteldheid zich naar huis moest begeven, wenschte te vergezellen; en is Ouderling H. HETTEMA, Secundus-afgevaardigde voor den primus J. RIENSTRA tegenwoordig.

ART. 106.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen, en met eenige veranderingen goedgekeurd.

ART. 107.

Op Art. 34 der agenda: De Synode wende pogingen aan bij de Hooge Regering om algemeene bescherming tegen verpligte vaccinatie te verkrijgen, besluit de Synode dit aan de vrijheid van iedere gemeente te moeten overlaten.

ART. 108.

Art. 36 der agenda, dat luidt:

Hoe te handelen met eene weduwe, kinderen uit het eerste huwelijk hebbende, en die tegen de vermaning, weder huwt met den broeder van haar overleden man.

Wordt in behandeling genomen, waarop de Vergadering besluit dat zulk een huwelijk onwettig is en verboden.

Vele discussiën worden evenwel over deze zaak gehouden, omdat de Deputaten van Overijssel toelichten, dat bedoelde weduwe onder kerkelijke behandeling was, toen zij haar lidmaatschap bij de Gemeente, waarbij zij behoorde, opzeide, waaruit de vraag geboren werd, of men de zoodanigen niet kerkelijk behoort te behandelen, volgens de Kerkorde van Dordrecht 1618 en 1619.

Hierop besluit de Vergadering:

Wanneer iemand tijdens hij onder kerkelijke behandeling is, zijn lidmaatschap bij de Gemeente opzegt, zal zulks, benevens de moeite vruchteloos tot zijne teregtbrenging aan hem besteed, der Gemeente worden bekend gemaakt, dewijl hij zich daardoor aan de magt der kerk heeft onttrokken.

Het besluit, voorkomende in Art. 90 der Synode van 1846, blijft echter in volle kracht.

De Docenten S. VAN VELZEN en A. BRUMMELKAMP verzoeken dat aangeteekend worde, dat dit besluit tegen hun advies genomen is.

De ondergeteekenden gevoelen zich geroepen tegen dit besluit met alle kracht te moeten protesteren, omdat naar hun gevoelen dit besluit de tweede sleutel in Gods Gemeente verbandt of wegneemt, en strijdt tegen Art. 90 van de Synode van 1846.

(Was Get.)	A. S. ENTINGH, <i>v. d. m.</i>
	J. NENTJES, "
	H. JOFFERS, "
	P. WAGEMAKER, "
	D. SWAGERMAN, <i>Ouderling.</i>
	J. C. BOESER, "
	D. B. v. D. MEULEN, "
	H. P. HETTEMA. "
	W. BAAS, "
	K. ENSINK, "

ART. 109.

Wordt in behandeling genomen Art. 37 der agenda, dat luidt:

De Synode vestige hare aandacht op de viering der feestdagen. Na eenige toelichtingen over deze zaak, gevoelt de Synode geen reden om op de viering der feestdagen te moeten terug komen.

ART. 110.

Deze zitting wordt gesloten door Ds. H. JOFFERS met dankzegging, na het zingen van Ps. 74 : 2.

Zeventiende Sessie.

Vrijdagnamiddag, den 21sten Augustus.

ART. 111.

De zitting wordt geopend door Ds. P. WAGEMAKER met gebed, na het zingen van Ps. 25 : 10.

ART. 112.

In de voormiddagzitting was reeds in behandeling genomen Art. 138 van de agenda, doch om den verlopen tijd werden toen de discussiën daarover tot heden opgeschort, dat Artikel luidt:

De Gemeente Kampen verzoekt de Synode toeziigt te houden op de Leeraren, en maatregelen te nemen, dat geen Candidaten in eene Provincie toegelaten worden, die in andere Provinciën afgewezen zijn, waarvan de gevolgen reeds zouden zijn gebleken. Ds. S. VAN VELZEN geeft eenige toelichting, ook de Deputaten van Overijssel doen dit, te meer omdat de schriftelijke aanvraag des Kerkerads hier niet aanwezig was. De discussiën worden hierover geopend.

Toen er gesproken werd over het toeziigt houden op de Leeraren, deed Ds. H. JOFFERS de vraag: Behoort het ook onder het toeziigt houden op de Leeraren, wanneer een Leeraar zegt, sprekende tot eene gemengde Vergadering, ik spreek niet tot Heidenen, maar tot Christenen, zonder daar iets meer bij te voegen? en een ander zijn preëk eindigt met een vers uit de Evangelische gezangen, gelijk wij Zondag j. l. in dit kerkgebouw hebben moeten hooren?

De Praeses en bijna de geheele Vergadering betoonen zich over deze wijze van handelen, door Ds. H. JOFFERS

gevoelig aangedaan. De uitdrukking toch, beschouwd in verband tot de zaak waarin zij voorkwam, moest noodwendig een slechten indruk geven van de door ZEW. bedoelde personen, zijnde de Praeses en Adjunct Scriba. De voornoemde Broeders geven verklaring van de door hen gebezigde uitdrukkingen; waarop de Vergadering oordeelt, dat de door Ds. H. JOFFERS voortgebragte zijdelingsche beschuldigingen ontijdig waren ingebracht, zeer beleedigend voor de bedoelde Leeraars, en leidende tot verstoring der goede orde.

De Praeses geeft, dewijl de zaak zijn persoon betrof, het praesidium tijdelijk aan den Vice-Praeses over.

Er wordt een voorstel gedaan, dat de Vergadering, een afkeurend votum uitspreke over de handelwijze van Ds. H. JOFFERS, dat algemeen wordt aangenomen en bij monde van den Vice-Praeses uitgesproken. Hoewel Ds. H. JOFFERS van vele zijden broederlijk raad wordt gegeven om te belijden, dat hij verkeerd had gehandeld, en de weg hem daartoe zoo gemakkelijk mogelijk wordt gemaakt, weigert hij evenwel zich daaraan te onderwerpen.

De Vergadering oordeelende dat zij aan Ds. H. JOFFERS tijd moet geven om zich hierover te bedenken, besluit om deze zaak tot morgen ochtend aan te houden, in hope dat ZEerw. dan voldoening zal geven, en gaat tot de behandeling der aanhangige zaak over. Eindelijk wordt aangenomen en bepaald: De Synode oordeelt betreffende het 1ste lid van Art. 38, behelzende een verzoek der Gemeente Kampen om toezigt te houden op de Leeraren, dat zij in die zaak geen ander maatregel kan nemen dan aan de Ouderlingen te herinneren, dat volgens het bevestigingsformulier van Ouderlingen en Diakenen hunne dure roeping en verpligting is, om over de leer en den wandel der Leeraren te waken, opdat geen vreemde leer worde voorgesteld.

Zij wenscht dat die Broeders getrouw aan hunne roeping mogen voldoen, als die éénmaal daarvan aan den Heere rekenschap zullen moeten geven; en als een Can-

didaat in eene der Provinciën is geëxamineerd en aldaar afgewezen, zal hij door geen andere Provincie mogen onderzocht worden dan met schriftelijke bewilliging der Klasse en Provinciale Deputaten, waarvoor hij de eerste maal zijn examen heeft afgelegd.

Ook begeert de Synode dat Gelderland, en alle Provinciën, voortaan alle voorzigtigheid gebruiken bij het beoordeelen en aannemen van attesten voor de examina.

ART. 113.

Wordt in behandeling genomen Art. 39 van de agenda, dat luidt:

Dat de Synode verklare, of de doop, bediend door A. VAN DER LINDE, voor eenige jaren lidmaat der Gemeente Amsterdam, wettig is of niet. De Scriba geeft omtrent dit Artikel eenige historische toelichtingen, waarna de discussiën geopend worden.

Hierop besluit de Vergadering:

De Synode oordeelt dat de doop door A. VAN DER LINDE bediend, geen doop is, dewijl hij geene zending had; weshalve degenen, die uit zijne volgelingen tot onze Kerk overgekomen zijn of overkomen zullen, en door hem zoogenoemd gedoopt zijn, moeten gedoopt worden.

ART. 114.

Op Art. 40 der Agenda: Dat de Synode terugkome op Art. 105 van de 16de Sessie der Synode van 1860; besluit de Synode te moeten blijven, betreffende den doop, bediend door Leeraars van de Gemeente onder 't kruis, bij het in de Synode van 1860, Art. 105, bepaalde. Tevens wordt der Synodale Commissie opgedragen om over soortgelijke doopsbedieningen de Buitenlandsche kerken te raadplegen. Voor het sluiten der zitting vraagt Ds. H. JOFFERS aan den Praeses of morgen ochtend op de zaak, voorkomende in Art. 112 dezer zitting, door de Vergadering zal terug gekomen worden; waarop door den Praeses toestemmend wordt geantwoord, en door Ds. H. JOFFERS gezegd, dat hij dan niet weder in de Vergadering komt.

A R. 115.

De zitting wordt geëindigd door Ds. B. KAPTEIN met dankzegging, na het zingen van Ps. 84 : 6.

Achttiende Sessie.

Zaterdagvoormiddag, den 22sten Augustus.

ART. 116.

De zitting wordt geopend door Ds. W. P. DE JONGE met het zingen van Ps. 32 : 4, en gebed.

ART. 117.

De notulen van den vorigen dag worden voorgelezen en met de noodige veranderingen goedgekeurd.

ART. 118.

Wordt weder in behandeling genomen de zaak van Ds. H. JOFFERS, voorkomende in Art. 112 der vorige Sessie, en gelijk hij toen uitgesproken had, zoo heeft hij het ook nu verwezenlijkt, daar hij niet in de Vergadering compareerde; derhalve oordeelt de Vergadering, dat zij bij het afkeurend votum van gisteren moet blijven, beschouwd in verband met zooveel scherpte en beledigingen, die zij van dit lid gedurig moet verduren, en besluit om de zaak voorts te laten rusten, met de betuiging van innige droefheid, dat Ds. H. JOFFERS verklaart in niets eenige schuld te gevoelen en, tegen alle broederlijke vermaningen in, de vergadering heeft verlaten.

ART. 119.

Wordt in behandeling genomen Art. 41 van de agenda, dat luidt:

Onzen geëerbiedigden Koning, in naam der individuëele Gemeenten te verzoeken, om eene uitschrijving van eenen algemeenen biddag, met het oog op Gods dreigende hand van wege de zonden des volks, en zoo dit mogt worden afgewezen door den Koning, dat dan de Kerk zelve zulks doe. De Deputaten van N.-Holland geven op dit Artikel eenige toelichting, en in verband hiermede worden

door de Commissie van Rapporteurs eenige brieven voorgelezen, n.l.: twee van de algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk en een van de Broederschap Phylactérian, houdende opwekking en verzoek om bij de feestviering onzer onafhankelijkheid, na eenige bange jaren van slavernij, een dank- en bededag te houden, hetzij op den Zondag voor den 13^{den} November e. k., of op dienzelfden dag. De Synode neemt deze zaak in ernstige overweging en verblijdt zich, dat de begeerte naar eene Godsdienstige viering van het feest onzer verlossing zich reeds in vele harten heeft geopenbaard, en besluit; dat er op dien gedenkdag der bevrijding in al onze Gemeenten eene predikatie zal gehouden worden, teneinde den Heere te danken voor Zijne weldaden ons land bewezen, en te bidden, dat Hij ons verder beware tegen vreemde overheersching.

Evenwel wordt het aan het oordeel der Kerkeraden overgelaten om, naar hunne gemeentelijke behoeften, óf des morgens óf des avonds bedoelde predikatie te houden.

Aan Ds. A. BRUMMELKAMP wordt opgedragen om tegen Maandag een Concept te ontwerpen, houdende antwoord aan de Nederlandsche Hervormde Synode en aan de Broederschap Phylactérian.

ART. 120.

Op Art. 44. van de agende: Of Ouderlingen en Diakenen moeten bevestigd worden met oplegging der handen of niet, opdat ook op dit punt éénheid in de Kerk kome. — Verwijst de Vergadering, na eenige toelichting van den Scriba te hebben ontvangen, naar het Formulier der bevestiging van Ouderlingen en Diakenen, waar van geen oplegging der handen gesproken wordt.

ART. 121.

Ten opzichte van Art. 45 der agenda: De Synode lette op de Zendingszaak, opdat die niet boven onze krachten worde gedreven, daar toch de door de Synode van 1860 verzochte Pinkster-collectie reeds een nadeeligen invloed

maakt op de collecte voor de Theologische School; besluit de Vergadering; de Curatoren en Docenten op te wekken, voorzigtig te zijn in het opnemen van Zending-kweekelingen, en de Gemeenten te vermanen om vlijtig voor de Theologische School te collecteren, dewijl daarin eenige vermindering wordt bespeurd.

ART. 122.

Eindelijk wordt Art. 46 der agenda in behandeling genomen, dat luidt:

Daar reeds bepaald is, dat het Collegie van Curatoren slechts éénmaal 'sjaars te Kampen, om te examineren, zal vergaderen, dat eene Commissie uit dat Collegie verkozen worde, om des noods met de Docenten éénmaal des jaars nog propaedeutisch te examineren.

De Synode besluit om dit Artikel aan het oordeel der Curatoren te moeten overlaten, ten einde door hen naar de gelegenheid des tijds zal kunnen worden gehandeld.

ART. 123.

De zitting wordt gesloten door Ds. H. RENTING, met dankzegging, na het zingen van Ps. 87 : 1.

Negentiende Sessie.

Maandagvoormiddag, den 24sten Augustus.

ART. 124.

De zitting wordt door Ds. H. DE COCK met gebed geopend, nadat vooraf gezongen was Ps. 106 : 2.

ART. 125.

De Notulen worden voorgelezen en goedgekeurd.

ART. 126.

Wordt medegedeeld, dat Ds. C. STEKETEE door ongesteldheid verplicht was zich huiswaarts te begeven, en dat Ouderling J. J. DROST ZEW. zou vergezellen en derhalve ook vertrokken is.

ART. 127.

Een protest, ingekomen van Ds. TH. DE WITH, dat als kennisgeving is aangenomen.

ART. 128.

Wordt in behandeling genomen Art. 2 van het bijvoegsel der agenda, dat luidt: Aanvraag van de Gemeenten Alkmaar en Haarlem, om ondersteuning in haren finantieëlen toestand te mogen vragen in Schotland.

Dit Artikel wordt door de Deputaten van N.-Holland toegelicht.

De Synode besluit om te moeten blijven bij hetgeen reeds ten opzichte van geldelijke ondersteuning besloten is; maar ten opzichte van particuliere aanvragen aan particuliere personen besluit de Vergadering niet.

ART. 129.

Wordt in behandeling genomen een aanvraag van een lidmaat der Gemeente Haren, die verzoekt om te mogen huwen met de dochter van de zuster zijner overledene vrouw. De Kerkeraad van genoemde Gemeente heeft geene bewilliging tot dat huwelijk willen geven; doch de Klasse heeft het niet durven weigeren. Evenwel kon de Provinciale Vergadering het oordeel der Klasse niet approberen.

Terwijl op deze zaak toelichtingen worden gegeven, deelt de Praeses der Vergadering mede, dat de Broeders uit Engeland, de heeren Dr. THOMSON, Predikant te Edinburg en correspondent van de Vereenigde Presbyteriaansche Kerk bij de Buitenlandsche Kerken, en Dr. SOMERVILLE, Correspondent voor Buitenlandsche Zending, die Zaterdag j.l. alhier gearriveerd zijn, begeerte hebben om heden de Vergadering bij te wonen, dat algemeen met blijdschap wordt vernomen en toegestemd, waarop ze in de Vergadering komen en door Ds. S. VAN VELZEN, namens de Vergadering, worden verwelkomd; tevens wordt hun zitting verleend, en zal hun heden middag de gelegenheid worden gegeven om hunne redevoeringen in de Vergadering uit te spreken.

De discussiën worden over de aanhangige zaak geopend, vastgesteld en besloten. Daar de Vergadering van geen eenparig oordeel over de betwiste huwelijken blijkt te zijn, oordeelt zij, dat er geen nieuwe bepalingen daarover kunnen gemaakt worden, maar dat men bij de vroegere besluiten behoort te blijven. Zij is echter ook van oordeel, dat iemand, die zulk een betwist huwelijk heeft aangegaan, niet met stichting als ouderling of Diaken de Gemeente kan dienen.

ART. 130.

Wordt in behandeling genomen een protest van A. G. DE VRIES, die protesteert tegen het besluit, dat omtrent zijn huwelijk in de Synode van 1860 genomen is; wenschende dat dat besluit moge worden ingetrokken, opdat hij in zijne Gemeente als ouderling weêr zou kunnen worden voorgesteld en verkozen, te meer nog, omdat zeer weinige leden in de Gemeente Meppel er zouden tegen zijn.

Dit protest werd ondersteund door een verzoek van den Kerkeraad en eenige leden der genoemde Gemeente. Er worden omtrent de persoon A. G. DE VRIES toelichtingen gegeven.

De Vergadering oordeelt bij haar genomen besluit te moeten blijven, tevens met verwijzing naar het voorgaande Artikel.

ART. 131.

Wordt behandeld een protest van den Kerkeraad en eenige leden der gemeente Meppel, protesterende tegen een besluit der Klasse Ruinerwold, die besloten heeft, dat alle jaar het halve deel des Kerkeraads dier Gemeente moet afgaan, zonder weêr verkiesbaar te zijn. En daar bovengenoemden zich in protest tegen de Klasse tot de Provincie hebben gewend, hebben zij van de Provincie vernomen, dat zij de handeling der bedoelde Klasse had geaprobeerd; weshalve protesterende zich tot deze Vergadering wenden.

Uit ontvangene toelichtingen bleek het der Vergadering,

dat de Klasse geen voornemen heeft gehad om in de regten der Gemeente en des Kerkeraads te grijpen, maar dat zij slechts het besluit, om de dienende Kerkeraadsleden te doen aftreden, in het belang en tot welzijn der Gemeente, als tijdelijk maatregel had aangewend. Zij oordeelt diensvolgens hierover niet verder te moeten handelen, in het vertrouwen dat de Klasse en Provincie voorts dit besluit niet langer zullen handhaven, dan zulks haar zal blijken noodig te zijn.

ART. 132.

De zitting wordt door Ds. S. VAN VELZEN, met dankzegging, na het zingen van Ps. 71 : 14, gesloten.

Twintigste Sessie.

Maandagnamiddag, den 24sten Augustus.

ART. 133.

Deze zitting wordt door Ds. A. BRUMMELKAMP met het zingen van Ps. 103 : 7 en gebed geopend.

ART. 134.

Het verzoek van den Kerkeraad te Oud-Loosdrecht, om pogingen aan te wenden tot opleiding van jongelingen tot schoolonderwijzers, zonder aan de wet op het lagere onderwijs te voldoen, kan door de Synode niet ingewilligd worden.

ART. 135.

De Heer S. VAN VELSEN JR., Boekhandelaar te Kampen, verzoekt om naauwkeurige opgaaf te mogen ontvangen van de Statistiek der Gemeenten. Hoewel de Synode hierover geen besluit meent te moeten maken, wekt zij evenwel al de Gemeenten op om aan dit verzoek te willen voldoen.

ART. 136.

Wordt in behandeling genomen een brief van Ds. J. A. DONKERS, inhoudende protest tegen de Provinciale Vergadering van Groningen, waarin Z. Eerw. begeert, dat de

Klasse Warffum herroepe de uitdrukking, voorkomende in het boek der Klassikale handelingen, dat Z.Eerw. een bijzonder gevoelen heeft omtrent den Doop; dat de Synode ZEW. uit Gods Woord en de Formulieren aantoonde, dat hij Doopleden moet laten antwoorden; dat de Synode verder uit Gods Woord en de Formulieren aanwijze, dat de Gemeente het regt heeft om te oordeelen over het bondzegel des Doops, te weten: of de Leeraar Doopleden zal laten antwoorden of niet.

De Synode gehoord hebbende de toelichtingen van de Deputaten der Provincie Groningen, heeft geen reden gevonden om zich te stellen tegen het provinciaal besluit, en oordeelt, om te moeten blijven bij hetgeen omtrent deze zaak in Art. 109 der Synode van 1860 is bepaald.

ART. 137.

De Broeders DR. THOMSON en SOMERVILLE komen in de Vergadering, en wordt hun verzocht om de Vergadering toe te spreken. Vooraf wordt gezongen Ps. 133 : 1, en begint Dr. THOMSON zijne rede tot de Vergadering te houden, zoo als die in Bijlage B te lezen is. Hij eindigt met vers 1 van Ps. 67, dat daarna gezongen wordt. Na het zingen spreekt Dr. SOMERVILLE zijne redevoering uit, te vinden in Bijlage C. Deze redevoeringen werden door de Broeders J. en A. BRUMMELKAMP voor de Vergadering vertaald.

Ds. S. VAN VFLZEN beantwoordt met warmte, dankzegging en heilbiede de liefelijke woorden, in den Naam van onzen eenigen Zaligmaker Jezus Christus, ons gebragt door Broeders uit den vreemde, en laat zingen Ps. 134 : 3.

Terwijl de Eerwaarde Broeders uit Schotland in onze Vergadering, na hunne redevoeringen uitgesproken te hebben, zitting namen, werden hun deze vragen, namens de Vergadering, gedaan.

I. Wat denkt uwe Kerk van het duizendjarige rijk?

Dr. SOMERVILLE antwoordt daarop, dat er slechts een drietal Leeraren in hunne Kerk gevonden wordt, dat

de lichamelijke wederkomst van Christus, om op aarde te regeren, Leeraart.

ZEW. evenwel denkt, dat het te zeer vernederend zou wezen voor den Christus, om uit Zijn' heerlijkheid en luister weder op deze aarde en in deze koude en natte atmosfeer terug te keeren en naar Palestina te gaan.

Dr. THOMSON voegt hieraan toe, dat hunne Kerk dit gevoelen noch in Leeraren noch in leden kerkelijk straft.

II. Wat denkt uwe Kerk van den doop door hen verrigt, die geene wettige zending der Kerk daartoe bezitten?

Zij antwoorden, dat zulk eene vraag nog nimmer op hunne Vergaderingen gekomen is; nothans is hun personeel gevoelen, dat de Roomschen wel als doop erkennen, wanneer er water gesprengd wordt op iemand in den Naam van den Drieëenigen God; doch dat het in de Protestantsche Kerken alzoo niet is geweest.

Verder wordt met die Broeders gesproken over de Bijbelverspreiding in ons Vaderland, en dat wel in verband met Art. 98 van de 15de Sessie. Door hen wordt der Vergadering officiëel medegedeeld, dat het Schotsche Bijbelgenootschap volstrekt geene ondersteuning verleen zal, dan alleen tot de verspreiding des Bijbels, d. i. de geïnspireerde boeken, zonder Psalmen, Formulieren, etc. en raden daarom aan, ons verlangen aan het Comité te kennen te geven, en ik, zeide Dr. THOMSON, zal dan uw warme advokaat zijn. De Broeders boden bij hun heengaan den Praeses twee exemplaren van eene brochure van de uit- en inwendige zending hunner Kerk aan, die door ZEW. voor de Vergadering in dank werden aangenomen.

ART. 138.

Het lidmaat NOODDWANG van de Amsterdamsche Gemeente verzoekt der Synode om, indien het kon zijn, te besluiten, dat van nu voortaan geene Leeraars uit de Gemeente onder 't Kruis bij ons als zoodanig op- en aangenomen worden.

De Synode oordeelt voor als nog te moeten blijven bij hetgeen besloten is in Art. 142 van de Synode van 1860.

ART. 139.

Komt in behandeling een protest van Ds. Y. J. VEENSTRA, Predikant te Dokkum, houdende bezwaar tegen een besluit der Provinciale Vergadering, die goedgekeurd heeft de Kerkelijke inzegening van een huwelijk, waarvan een der echtgenooten, ofschoon de waarheid aanklevende, nog niet gedoopt was.

De Vergadering oordeelt om bij de reeds bestaande verordeningen der Kerk te blijven, maar, met het oog op de tegenwoordige omstandigheden, eenige wijzigingen, naar het oordeel der Kerkbesturen, toe te laten.

De Docenten verlangen, dat opgeteekend worde, dat dit besluit tegen hun advies genomen is.

De ondergeteekenden vermeenen tegen dit besluit te moeten protesteren, omdat het naar hun oordeel tegen de Kerkorde van Dordrecht 1618 en 1619, Post-Acta 162ste Sessie, n°. 3, strijdt, gelijk zij protesteren bij dezen. 3

(Was. Get.) A. S. ENTINGH, v. d. m.
 P. WAGEMAKER, "
 J. NENTJES, "
 R. GORIS, "
 K. KLEINENDORST, "
 D. THYS, "
 D. SWAGERMAN, *Ouderling*.
 K. ENSING, "
 W. KARSEMEIJER, "
 J. C. BOESER, "

ART. 140.

De Commissie van Rapporteurs deelt mede, dat bij haar eenige brieven van leden der Gemeente Franeker zijn ingekomen, houdende klagten tegen den Leeraar H. J. PIETERS, Predikant alhier, en geven daaromtrent eenige toelichtingen; ook de Deputaten van de Provincie Friesland doen dat. De Synode oordeelt in het belang dezer

gewichtige aangelegenheid eene Commissie te moeten be-
noemen, die, indien de Provincie de zaak niet ten ge-
noegen der partijen kan beëindigen, alsdan zich met de
behandeling dezer zaak zal bemoeijen, en het regt heeft
om eene Synode bijeen te roepen. Die Commissie bestaat
uit de volgende leden: D.D. A. S. ENTINGH, P. DIJK-
STERHUIS, W. A. KOK, P. WAGEMAKER, J. NENTJES;
Secundi: D.D. DE BEIJ en D. THIJS.

ART. 141.

De zitting wordt geëindigd door Ds. P. DIJKSTER-
HUIS met dankzegging, na het zingen van Ps. 133: 3.

Een en twintigste Sessie.

Dingsdagnamiddag, den 25sten Augustus.

ART. 142.

Deze zitting wordt geopend door Ds. B. de BEIJ met
gebed, na het zingen van Ps. 77: 8.

ART. 143.

Wordt medegedeeld dat Ds. J. NENTJES doorongesteldheid
verhinderd is om dadelijk in de Vergadering te komen.

ART. 144.

Ingekomen een brief van een Diaken dezer Gemeente,
met name L. HOFSTRA, houdende verzoek om de zaken
der Gemeente alhier zoo spoedig mogelijk te beëindigen.

De Vergadering raadt en verzoekt de Deputaten der
Provincie Friesland om te zorgen, dat zoo spoedig moge-
lijk eene Provinciale Vergadering belegd worde, ten einde
de bewuste zaak dezer Gemeente te behandelen.

ART. 145.

Ds. A. BRUMMELKAMP leest der Vergadering twee
concepten voor zie Art. 118 van de 18de Sessie, die wor-
den goedgekeurd, door ZEw. tot brieven in orde gebracht
en in naam der Vergadering door Praeses en Scriba ge-
teekend.

ART. 146.

Wordt medegeedeeld een verzoek van den Kerkeraad te Dedemsvaart, inhoudende het verlangen om de ouders, leden der Gemeente zijnde, te verplichten hunne kinderen naar de Bijzondere school te zenden.

De Vergadering oordeelt aan dit verlangen niet te kunnen voldoen.

ART. 147.

Ingekomen een brief van den heer R. MEDEMA, inhoudende verzoek om als Dienaar des Goddelijken Woords hersteld te mogen worden, ten einde wederom naar de begeerte van zijn hart het Evangelie aan zondaren en zondaresen te kunnen verkondigen. De Vergadering oordeelt, dezen Broeder te moeten verwijzen naar de Klassikale en Provinciale Vergaderingen.

ART. 148.

Wordt in behandeling genomen een verzoek van den Kerkeraad te Genemuiden, die zich voorloopig met de vraag tot de Docenten had gewend, of het geoorloofd is den Koning om erkenning te vragen of niet. De Synode verwijst naar hetgeen daaromtrent reeds vroeger besloten is, Art. 37 van de Synode van 1857.

ART. 149.

Ingekomen een protest van den Kerkeraad der Gemeente te Appingadam tegen een besluit van de Provincie Groningen.

De Vergadering probeert, na ontvangene inlichtingen, het besluit van de Provinciale Vergadering.

ART. 150.

Ingekomen een brief van B. STEGENGA, wonende te Schoonoord, verzoekende om eene kerk te mogen bouwen en daartoe ondersteuning te vragen. De Synode verwijst den adressant naar de bevoegde Kerkbesturen, om alzoo langs den wettigen weg zijne begeerte vervuld te krijgen.

Dezelfde persoon vermeent eene geldelijke vordering te hebben op den Kerkeraad der Gemeente Lippenhuizen;

ook ten dezen opzigte verwijst de Synode hem naar de Klassikale en Provinciale Vergaderingen.

ART. 151.

Wordt medegedeeld door de Commissie van Rapporteurs, dat er een brief is ingekomen van de Leeraars W. H. VAN LEEUWEN en K. VAN DEN BOSCH, namens de Klassikale Vergadering Zeeland, Staat Michigan Noord-Amerika, om hare Gemeenten aldaar onzerzijdsch te erkennen. De Synode vermeent bij haar besluit, genomen in Art. 125 van de Synode van 1860, te moeten blijven.

ART. 152.

Eene klagte ingekomen van het lidmaat J. KOPPEN tegen de handeling en het besluit van de Provincie Utrecht, waar hij eene klagte had ingebracht tegen den Ouderling v. D. BERG, en naar zijne meening verongelijkt is; — waarom de Vergadering, op gegevene inlichtingen, besluit, dat die zaak bij vernieuwing onderzocht worden zal, wanneer de Provincie Noord-Holland met Utrecht zal vergaderd wezen.

ART. 153.

De Docenten deelen der Vergadering mede, dat de Broeders van Schotland vertrokken zijn, met verzoek hunne hartelijke broedergroete aan de Vergadering te doen. Ingevolge het verzoek van bedoelde Broeders, die gisteren hebben verzocht, om in het volgende jaar eene Commissie onzerzijdsch tot hen te zenden, benoemt de Vergadering eene Commissie, bestaande uit: D.D. H. DE COCK en A. BRUMMELKAMP; Secundi: D.D. S. VAN VELZEN en N. H. DOSKER, die, na bekomene aanschrijving van de Synodale Commissie, derwaarts zal gaan.

ART. 154.

Door de Docenten wordt een verzoek van het lidmaat FELIX in de Vergadering gebragt, n. l. of er in zijn geval niet van den gewonen weg, om hem te examineren tot de heilige bediening, zou kunnen worden afgeweken.

De Vergadering oordeelt te moeten blijven bij de orde door vroegere Synoden vastgesteld.

ART. 155.

Door de Commissie der Zendingszaak wordt gevraagd hoe vele Zending-kweekelingen nu, bij de opening van den nieuwen Cursus der Theologische School, zullen opgenomen worden. De Synode oordeelt, om het besluit der Curatoren Vergadering, omtrent de opneming der Zending-kweekelingen, te bekrachtigen; met dien verstande evenwel, dat door het Collegie der Curatoren, in overleg met de Docenten, over de uitzending zal geoordeeld en besloten worden.

ART. 156.

Wordt in sprake gebracht Art. 8 van het Reglement voor Studenten der Theologische School, voorkomende in Art. 120 van de Synode van 1857, dat luidt: Zij, die tot de Theologische lessen zijn toegelaten, mogen van tijd tot tijd prediken, maar niet zonder toestemming van het Collegie der Docenten. Aan de Kweekelingen in de litterarische vakken is dit verboden.

Hieromtrent wordt gevraagd, of het bepaald moet worden gehandhaafd, dan of op het daarin bepaalde eenige wijzigingen kunnen en mogen gebracht worden. De Synode besluit, om bedoeld Artikel te bekrachtigen, met de opwekking, dat Docenten, Curatoren en Leeraren voor de stipte uitvoering zullen zorgen.

ART. 157.

De zitting wordt door Ds. J. R. KREULEN met dankzegging gesloten, na het zingen van Ps. 84 : 6.

Twée en twintigste Sessie.

Dingsdagnamiddag, den 25sten Augustus.

ART. 158.

De zitting wordt geopend door Ds. N. H. DOSKER met gebed, na het zingen van Ps. 68 : 17.

ART. 159.

Aan de Synodale Commissie wordt opgedragen om op de voordeeligste wijs de uitgaaf dezer notulen te bezorgen.

ART. 160.

Daar het der Synode, gebleken is dat art. 44 der Dordsche Kerkorde niet overal getrouw wordt behartigd, wekt de Synode op om overal op dit artikel wel te willen letten.

ART. 161.

De onkosten der Synode alhier gemaakt, zijn volgens ingekomene rekeningen, twee honderd vijf en tachtig gulden, zes en dertig cents, zegge *f*285, 36.

Door iedere Provincie wordt betaald de som van *f*28, 53.

ART. 162.

De in orde bringing dezer notulen wordt den Scriba, in overleg met den Praeses, Vice Praeses en Adjunct Scriba, opgedragen.

Art. 163.

De notulen van de drie laatste Sessiën worden voorgelezen, en met de noodige veranderingen goedgekeurd.

ART. 164.

De plaats, waar in 1866 de Synode zal vergaderen, is Amsterdam.

ART. 165.

De Vergadering wordt geeindigd door den Praeses, die na het zingen van Ps. 68 : 10 eene toespraak tot de Vergadering rigt, haar wijzenden op de vele zegeningen door den Heere haar geschonken, en geeft tevens zijne verwachting te kennen, dat, onder den zegen des Heeren, ook deze Vergadering dienstbaar bevonden zal worden aan den welstand der Gemeente des Heeren in ons Vaderland.

Na de dankzegging door den Praeses, werd door den Vice Praeses, namens de Vergadering, den Praeses dank betuigd voor de goede leiding der Vergadering.

Ook het Collegie Docenten betuigt bij monde van den Rector, Ds. S. VAN VELZEN, den Praeses en der Vergadering dank voor de betoonde welwillendheid, terwijl hij

met het oog op de toekomst, die voor ons verborgen is, zich zelve en de geheele Vergadering opwekte, om vast te houden aan de gezonde woorden des Heeren, aan de leer des heils die naar de Godzaligheid is, en vervat is in de Formulieren van éénheid onzer Kerk, en aan de regering der Kerk; en dewijl de Heere in de vervulling Zijner beloften de Getrouwe is en blijft, wees ZEw. op zich zelve, hoe hij n.l. menigmaal had gemeend te moeten bezwijken, doch dat hij, door de genade des Heeren Jezus Christus, al de stormen en moeilijkheden, waarmede hij een reeks van jaren had moeten worstelen, te boven gekomen was.

Deze toespraken waren tot bemoediging en versterking van de Vergadering, en men gevoelde de liefde, met dankzegging in het hart tot God voor al dit goede, tot elkander opgewekt.

Staande werd nu nog gezongen Ps. 134 : 3 en 133 : 2, 3; waarna men broederlijk uiteenging.

Namens de Synode,
 (Was Get.) W. A. KOK, *Syn.-Praes.*
 P. DIJKSTERHUIS, *Vice-Praes.*
 A. S. ENTINGH, *Syn.-Scriba.*
 B. DE BEY, *Adj.-Scriba.*

Hierbij laten we nog volgen het bericht, hoe tijdens de Synode de predikdienst, op iederen dag des Heeren in de Gemeente te Franeker, is vervuld geworden.

Op Zondag, den 16 Augustus is gepredikt door:

Ds. W. A. KOK, 's morgens;
 „ P. WAGEMAKER, 's middags, en
 „ B. DE BEY, 's avonds.

Op Zondag, den 23 Augustus is gepredikt door:

Ds. H. DE COCK, 's morgens;
 „ K. KLEINENDORST, 's middags, en
 „ A. BRUMMELKAMP, 's avonds.

Terwijl toen ook optraden de Broeders uit Schotland, en de Gemeente troostvolle woorden toespraken.

A. S. ENTINGH, *Scriba.*

Bijlage A.

VERSLAG VAN DE VERRIGTINGEN DER SYNODALE COMMISSIE.

Eerwaarde Broeders!

Uwe Commissie geeft bij deze verslag van hare werkzaamheden van af de laatstgehoudene Synode te Hoogeveen in 1860.

Bij de Commissie zijn ingekomen de navolgende stukken, als:

1°. Een brief van J. STRIJKS, uit 't kamp te Millingen, in dato 25 Aug. 1860, vragende inlichtingen omtrent het bijwonen van de openbare godsdienst.

Dien broeder is verwezen naar het Verslag der Synode van 1857, te Leiden, Bs. 17 en hem tevens bekend gemaakt met het Besluit van de Minister van Oorlog, de godsdienst betreffende.

- 2°. Aanvraag door de Prov. N.-Holland gedaan, om eene algemeene collecte te mogen doen, voor het daarstellen van een kerkgebouw te Venneperdorp. Bij meerderheid van stemmen is het gevraagde verlof verleend.
- 3°. Brieven ontvangen van de boekhandelaars VAN VELZEN en ZALSMAN te Kampen, over de uitgave van 't Kerkelijk Handboekje. Na gehoudene briefwisseling wordt aan ZALSMAN, die de voorwaarden aanneemt, toestemming tot de uitgave verleend.
- 4°. In dato 3 September 1860 een brief geschreven aan Ds. POSTMA over zijn standpunt in Z.-Afrika.
- 5°. Een brief van de classis N.-Holland in Michigan, zich beklagende over Ds K. VAN DEN BOSCH, waarop die classis is verwezen naar het Besluit der Synode. (3 September 1860.)
- 6°. Brief van Ds. POSTMA en een stuk over de Evangelische gezangen, en is besloten beide stukken in *de Bazuin* te plaatsen.
- 7°. Brief van Ds. BRUMMELKAMP over de zending van Ds. ROBERTSON uit de Kaap de goede Hoop naar Nederland. Uwe Commissie heeft die zaak ter tafel gebracht op de Prov. Vergadering van Z.-Holland, en tengevolge het advies dier Broeders een brief geschreven aan Ds. ROBERTSON, ten ten einde met de Z.-Afrikaansche kerk te trachten een Broederlijke Vereeniging aan te knoopen. (Dato 10 December 1860.)
- 8°. Op gezegde Vergadering is mede voorgelezen den brief uwer

Commissie aan Ds. POSTMA, en door die Vergadering goedgekeurd.

9°. Brief ontvangen van den kerkeraad te Urk, in dato 11 Mei 1861, om eene collecte te mogen doen voor een broeder der Gemeente, die zijn schip op zee verloren heeft. Toestemming verleend.

10°. Brief van de Gemeente te Smilde over de uitlegging der Armenwet. Antwoord in *de Bazuin*.

Verder heeft uwe Commissie zich onledig gehouden met de beedeeling van de noodlijdende door den Watersnood, en daarvan het verslag geplaatst in *de Bazuin*, sluitende met een batig saldo van f 144,50, terwijl in den loop van dit jaar nog zal inkomen de collecte van Ds. POSTMA en Ds. BEIJER, uitsluitend bestemd voor de Afsch. Leden onzer Kerk, en waarvan de beedeeling zal plaats hebben in overleg met de kerkenraden der Gemeenten gedurende den aanstaanden winter, waarvan de behoefte in de Gemeenten gemeenlijk het grootste zijn.

Uwe Commissie heeft bovenstaand Verslag gezonden naar de Prov. Vergadering van Drenthe, doch na dien tijd aan geen ander Prov. Verslag gezonden, aangezien na dien tijd geene stukken meer bij uwe Commissie zijn ingekomen.

Wat betreft de Correspondentie met de hooge Regering dient, dat de daarmede gewisselde stukken, duidelijk openbaar maken, dat de regering ongenegen is eenige ondersteuning aan onze Kerk te verleenen, tenzij de Synode besluiten moge afstand te doen van haren titel als Gereformeerd, en aangezien uwe Commissie geene vrijheid heeft daartoe de minste stappen te doen, heeft uwe Commissie de correspondentie gestaakt, en legt dus deze zaak weder in uwe handen!

Hiermede eindigt uwe Commissie dit Verslag, en zal de in de loop dier maand ingekomene stukken, in uwe Vergadering ter tafel brengen

DE SYNODALE COMMISSIE:

A. S. ENTINGH.

J. v. BEEST v. ANDEL.

Bijlage B.

De Synode onzer Kerk mogt heden den 24sten dezer zich verblijden in de komst van eene deputatie der Vereenigde Presbyteriaansche Kerk in Schotland.

TOESPRAKEN VAN DE AFGEVAARDIGDEN DER VEREENIGDE
PRESBYTERIAANSCH Kerk IN SCHOTLAND.

De toespraken door deze broeders in de Vergadering gehouden, laten wij hier volgen, dewijl wij vertrouwen dat onze lezers die met niet minder belangstelling zullen vernemen, dan die door de leden der Synode werden aangehoord. Toen de Broeders plaats hadden genomen en eene groote schare zich in het kerkgebouw bevond, werd er gezongen Ps. 133 : 1. Daarna hield Dr. THOMSON de volgende toespraak: die door den Br. A. BRUMMELKAMP, Jr. werd vertolkt:

„Als dienaar van het Evangelie en bewoner van Schotland, heb ik altijd een bijzonder belang gesteld in Holland. Ik wist dat onze vervolgte vaders onder de *Puriteinen* en uit den tijd van het *Covenant* een vrijplaats op uwe oevers gevonden hebben, terwijl velen onder hen zelfs niet durfden wederkeeren naar hun eigen land, totdat Uwe groote Willem van Oranje de rechten des gewetens en der openbare eeredienst een plaats verzekerd had in de Britsche konstitutie en wetgeving. Ik wist verder, dat honderden onder onze predikanten en regtsgeleerden in vroegeren tijd hun opleiding voor hun ambtelijk leven aan Uwe hoogeschoolen voltooid zagen, en een trap van geleerdheid en vaardigheid van geestvermogens bereikten, die zij ten dien tijde vergeefs op de hoogeschoolen van hun eigen Vaderland zouden gezocht hebben. Met sterke historische banden hecht 't verleden ons daarom aan Uw land.

Als vertegenwoordiger van de Vereenigde Presbyteriaansche Synode in Schotland echter, sta ik voor de Synode der Christelijke Afgescheidene Gereformeerde kerk in Holland, onder het gevoel van een verwantschap en wederkeerige gehechtheid van veel in- niger en dierbaarder aart. De geschiedenis van ons beider oorsprong is bijna gelijklopend, — met dit onderscheid alleen, dat de Uwe eene eeuw later dagteekent dan de onze.

Uwe kerk is even als de onze, uitgegaan uit de Protestantische Staatskerk van het Vaderland, omdat die zoo vol gebreken en bederf was. In beide gevallen was het onmogelijk in hare gemeenschap te blijven en tevens het groote werk der Hervorming ten uitvoer te brengen of een goede consciëntie te bewaren. Geen van ons beiden scheidde zich af van de Staatskerk, dan nadat zelve in de meerderheid harer predikanten zich van Christus had afgescheiden door ontrouw aan zijne waarheid en nalatigheid ten aanzien van de zuiverheid en de tucht, die in zijn huis behooren gevonden te worden. Onze Schotsche afscheiding, die plaats greep in 1732, werd veroorzaakt door de dwalingen in de leer van de meerderheid der predikanten, het feit, dat het Christelijk volk was

berooft geworden van het regt om zijn eigen leeraren te kiezen, en de weigering van de partij, die de overhand had om hare handelingen te herroepen. En de oorzaken van uwe afscheiding in Holland in 1834, waren niet ongelijk aan deze, hoewel ik reden heb om te vermoeden, dat ze bij u in ergeren graad aanwezig waren als bij onze Schotsche vaderen.

Desniettegenstaande geloof ik, dat gij uw voordeel zult kunnen doen met een paar trekken uit een geschiedenis van honderd en dertig jaren die onze kerk, zoo zeer gelijk aan de uwe in oorsprong en diensvolgens in zending en doel, thans achter zich ziet.

Het was zeer wijselijk van onze vaderen gehandeld, dat ze van den beginne af veel belang hechtten aan *welopgevoede* leeraren, en niemand op hunne predikstoelen toelieten, die niet vooraf een voorbereidende en Theologische vorming genoten hadden van tamenlijk langen duur. De godsdienst verschijnt in een valsch daglicht, wanneer men haar in leeraren hand aan hand ziet gaan met onwetendheid en onbekwaamheid, vooral dan wanneer hare vijanden mannen zijn van onmiskenbaar wetenschappelijke vorming. Een Apostel heeft ons gewaarschuwd niemand haastig de handen op te leggen. Het verblijdt mij zeer dat ik weet dat van 't begin uwer geschiedenis gij ten dezen opzichte u op denzelfden grondslag geplaatst hebt, zoover uwe omstandigheden dat toelieten, als onze Schotsche vaderen — dat gij een Theologische School hebt, in wier behoefte ruimschoots voorzien wordt met het uitdrukkelijk doel om bekwaame leeraren te vormen, en in Holland en andere landen der wereld, arbeiders uit te zenden die niet beschaamd maken en het woord der waarheid regt snijden. Het verschaftte onze Vereenigde Presbyteriaansche Synode groote blijdschap twee van uwe hooggeachte professoren, de leeraren BRUMMELKAMP en VAN VELZEN, als uwe afgevaardigden te ontvangen, en ik kan u de verzekering geven, dat de herinnering aan hunne vroomheid en welsprekendheid nog leeft in ons midden.

Ik beschouw het als het groot geheim van ons toenemen en onze tegenwoordige kracht in Schotland, dat onze leeraren altijd getrouw gebleven zijn aan de waarheden, om welken vast te houden en te verdedigen onze vaderen, meer dan eene eeuw geleden, zich afscheidden. Nimmer in al dien tijd heeft de bazuin in een enkele onzer predikstoelen een onzeker geluid gegeven. Vrije regtvaardigmaking door de genade Gods, op grond van het verzoenend offer eens goddelijken Zaligmakers, is de roem en de kracht onzer leeraren geweest. Te midden van de veranderingen in onze wijsgeerige stelsels en in de letterkundige wereld, onder goed gerucht en kwaad gerucht, heeft niemand ooit een kerkgebouw van onze afscheiding kunnen binnentreden, onzeker welke leer-

stellingen hij daar zou hooren verkondigen; onze getrouwheid aan de leer van den gekruisten Christus, is ons leven en onze kracht geweest en heeft ons van 4 gemeenten tot bijna 600 doen toemenen. Ik weet zeer wel dat de leeraren van de Afscheiden Kerk in Nederland allen datzelfde Evangelie verkondigen. Gij weet dat het eene kracht Gods tot zaligheid is, en datgeen, wat alleen de diepe behoeften van 't menschlijk hart bevredigt. Zoolang gij hieraan getrouw blijft tegenover rationalisme en ongelooft — hetzij van Duitschland tot u overgebracht of op eigen grondgebied geteeld — zoolang zult gij leven en u uitbreiden. De Heilige Geest komt alleen daar, waar zijn waarheid gepredikt wordt. Wat baat de regen als het zaad niet uitgestrooid is? Hoe ondiep zijn alle godgeleerde stelsels hierbij vergeleken, — ondiep en troebel als hare kanalen vergeleken met den breedten zuiveren oceaen, wiens golven breken op uwe oevers. Het Evangelie van PAULUS, van AUGUSTINUS, van LUTHER, KALVIJN, OWEN, HOWE, ERSKINE, van CHALMERS, van uw VITRINGA en WITSINS, van iederen Zending, die eenig nut sticht in de heidenwereld, is voldoende voor het verstand van eenig mensch ter wereld, voldoende om de denkracht uit te putten, en de vatbaarheid geheel en al in te nemen zelfs van een engel Gods. En gij toont, dat gij de nakomelingen zijt van die reuzen, door de leer te verkondigen, die hen groot heeft gemaakt.

Ik zeide daar zoo even, dat wij dezelfde leer verkondigen als de vaderen onzer afscheiding, en dat het 't Evangelie van de Erkinen is, dat elken Zondag van onze 560 predikstoelen gehoord wordt. Gij zult het niet in strijd hiermeê beschouwen, wanneer ik zeg, dat wij op een punt tot duidelijker en meer bestaanbaar inzicht zijn gekomen dan onze vaders. Zij deden afstand van de ondersteuning, die zij van den Staat ontvingen, omdat zij met behoud van die het doel van hunne afscheiding niet konden ten uitvoer brengen. Wij, hunne kinderen en nakomelingen, zouden de ondersteuning van den Staat, onder alle omstandigheden weigeren — want door ondervinding en een naauwgezette studie van Gods Woord, zijn wij van deze twee dingen overtuigd geworden; dat onze Heer in den Bijbel een duidelijke wet heeft neêrgelegd aangaande het onderhoud der leeraren, en; dat het onmogelijk is ondersteuning van den Staat te ontvangen, en terzelfder tijde lang bevrijd te blijven van hare tusschenkomst en 't ingrijpen in 't bestuur der kerk. Met andere woorden: wij zijn tot de overtuiging gekomen, dat geestelijke onafhankelijkheid in eene kerk niet kan zamen gaan met ondersteuning van wege den Staat, en dat om vrij te zijn, wij ons zelven moeten onderhouden. Wij beschouwen het als een van de meest eervolle feiten in onze geschiedenis; dat wij gedurende een reeks van zoo vele jaren bestaan hebben, en

toegenomen zijn, zonder ooit het geld van den Staat te hebben aangevoerd; en indien het ons morgen werd aangeboden, zoo is er geen leeraar in onze kerken, hoe laag van geestesrichting of trouweloos aan zijn beginsel, die het niet met verontwaardiging van de hand zou wijzen. Inderdaad, indien eenige les meer dan een andere uit de geschiedenis van de Schotsche kerk getrokken mag worden, het is deze, dat het leven de vrijheid zoekt.

Wij hebben drie afscheidingen gehad, en in ieder geval waren het ernstige mannen die uitkwamen, welke die vrijheid van zich te uiten en van beraadslaging en handeling zochten, die men niet verkrijgen kon in eene van staatswege bezoldigde kerkgemeenschap.

Er is eene zaak waarom ik u in 't bijzonder acht en liefheb, en dat is uw eerbied voor de heiligheid van den dag des Heeren. Ons Schotten beschuldigt men somtijds van eene zekere strengheid in de viering van den Sabbat, die alleen in ons land gevonden wordt. Maar ik vindt dat overal, waar een kerk werkelijk leeft en in ernst is, zij er toe komt om den geheelen Sabbat lief te hebben en in eere te houden. Gij viert hem grootelijks op dezelfde wijze als wij in Schotland, en ik vertrouw dat niets u ooit zal bewegen een enkele ure van dien gewijden dag tot een ander gebruik af te staan, dan waartoe een heilig en weldadig God hem heeft afgezonderd. De Sabbat is de omheining, het bolwerk rondom de kerk Gods. Zoolang *hij* in eere wordt gehouden, wordt de openbare eeredienst in eere gehouden. Zoodra *hij* wordt veracht, vervalt alles wat tot de godsdienst behoort met hem. Ik weet niet wat moeite en tot wat prijs uwe landgenooten de duinen en dijken onderhouden, die Holland beschermen voor het inbreken der zee. Verdedigt gij uwen Sabbat met gelijke zorg en angstvalligheid, want hij is heilig.

Indien ik nog een oorzaak moest opgeven, die grootelijks medegewerkt heeft tot ons kerkelijk leven en onzen aanwas als kerk, ik zou u wijzen op 't geen wij gedaan hebben op zendingengebied. De sekretaris voor de buitenlandsche zending van onze kerk is hier met mij, en het is meer gepast, dat hij hierover opzettelijk tot u spreke. Maar ik ben overtuigd, dat hij mijne woorden zal willen bevestigen, als ik zeg, dat sedert onze kerk met algemeene ernst de zendingenzaak is begonnen te behartigen, onze afzonderlijke gemeenten sedert dien tijd hunne eigene kracht twintigvoudig verdubbeld hebben gezien. Door milddadigheid zijn wij staande gebleven. Door te geven zijn wij rijk geworden. Door te werken zijn wij in krachten toegenomen. Christus heeft hen geëerd, die Hem eerden, en de zegen is tot de kerk zelf teruggekeerd in een nieuw leven, zaligheid en vrede. Stilstaand water bederft, en een werkeloze kerk vervalt. Ik begroet het daarom tegelijk als een

blijk van het leven, dat onder u is, en een middel omdat leven te bewaren en aan te wakkeren, dat gij 't besluit genomen hebt om verder te zien dan de behoeften van Holland, een zendingskerk te worden en uwe hand te leenen om een in opstand verkeerende wereld terug te brengen tot Christus.

Sedert ik te Franeker kwam, heeft men mij herhaalde malen gevraagd, wat vooruitzigten er zijn met betrekking tot de Vereeniging der vrije Kerk van Schotland met mijne eigene: Is het waarschijnlijk, dat de onderhandelingen tot dat doel aangegaan, met goeden uitslag zullen worden bekroond? Ik voor mij denk ja, hoewel misschien niet zoo spoedig als sommige van de meer haastige vrienden der Vereeniging verwachten. Zij, die met deze onderhandelingen belast zijn, zijn aangaande twee dingen ten volle besloten, ten eerste: dat de Vereeniging niet gesloten zal worden, door het verbergen van bestaande verschillen, maar door een eerlijk onder de oogen zien van hunne zwaarwichtigheid, en indien men ten slotte enig verschil mogt vinden, dat der moeite waard was, dat men elkander dan vrijheid zal laten op die betwiste punten. En ten anderen, dat wanneer ook de Vereeniging tot stand kome, het een Vereeniging zal zijn, die door het volk gezocht is, zoo wel als door de leeraars; een Vereeniging bij gevolg niet van kerkelijke Vergaderingen, maar van kerk. De kerk zou na de Vereeniging 1400 leeraren en gemeenten tellen, en indien zij tot stand kon gebragt worden op een goeden grondslag en met algemeene hartelijke deelname des volks, dan zou het heil, dat er uit voort zou vloeijen voor Schotland en daarbuiten onberekenbaar zijn, 't zou de magtigste Presbyteriaansche kerk in Europa, en een van de magtigste kerken in de wereld zijn. Engeland, Ierland, de Britsche kolonies, de zendingsakker onder de Heidenen, zouden er weldra de vruchten van oogsten en den zegen er in opgesloten, dankbaar erkennen.

Laat mij besluiten met het uiten van een sterk verlangen, dat zooals ik weet, ook door onze Synode in Schotland gekoesterd wordt, naar een afgevaardigde, of afgevaardigden van uwentwege tot onze eerstkomende Synode in Mei 1864, met bijvoeging van den nederigen raad mijnerzijds, dat gij een bepaalden Zondag in het loopend jaar vaststelt, waarop alle uwe leeraren gelijktijdig tot hunne gemeenten spreken over het belang der Zendingenzaak.

En nu, dierbare Vaders en Broeders, ik besluit met den bede van den Psalmist: God zij u genadig en zegene u; Hij doe Zijn aanschijn over u lichten, opdat men op de aarde uwen weg kenne, onder alle Heidenen uw heil.

Hierop werd gezongen Ps. 67 : 1, en volgde de toespraak van Dr. SOMMERVILLE, die door den Br. J. BRUMMELKAMP werd vertolkt:

Bijlage C.

Waarde Broeders in Christus!

Wij zijn tot u afgevaardigd om u de broederlijke begroeting over te brengen van de vereenigde Presbyteriaansche kerk in Schotland, om naar uwen welstand te vragen en te vernemen hoe het werk Gods in uw midden voortgaat. Met blijdschap zien wij u vergaderd als eene Synode in den naam des Heeren Jezus Christus den Koning en het Hoofd Zijner kerk; en als broeder en medechristen wensch ik eenige weinige woorden tot u te richten. De kerk van Christus is een geestelijk koninkrijk door God op aarde gevestigd, en er toe bestemd het licht der wereld, de bron van geestelijk leven en geestelijken rijkdom te zijn voor alle rangen en klassen van menschen. Het groote bevel, dat de kerk gegeven is, is: „Ga heen in de geheele wereld en predik het Evangelie allen creaturen.” Het is de aard der kerk zelve, dat zij zich uitbreidt, niet dat zij stilstaat. Wordt zij vergeleken bij water? Dat water is eene rivier, die, ontspringende uit het heiligdom, in omvang toeneemt, naarmate zij voortstroomt, zich over alle landen verspreidt en overal leven, vruchtbaarheid en schoonheid voortbrengt. Wordt zij vergeleken bij een steen? Die steen wordt grooter, naarmate zij voortwentelt, wordt een groote berg en vervult de gansche aarde. Wordt zij vergeleken bij eene vrouw? Die vrouw is bekleed met de zon. Aan de pogingen der kerk, om zich naar buiten uit te breiden, is de belofte van de bijzondere nabijheid en gunst van Christus verbonden; want Hij wien alle magt gegeven is in hemel en op aarde, heeft gezegd: „Ga heen,” en „zie, ik ben met u, tot aan het einde der wereld.” De genadige nabijheid van Christus is de zonneshijn, de voorspoed en de vreugde der kerk; zij wordt genoten waar Zijn naam in geest en waarheid wordt aanbeden; maar bij uitstek wordt zij geschonken aan hen, die uit het midden der kerk uitgaan om den onwetende Heidenen in het buitenland en binnenland te verkondigen de „onnaspeurlijke rijkdommen” van Christus. Opdat nu de kerk in deze hare roeping vervulle en zij schijne als „het licht der wereld,” zijn drie dingen noodig.

Ten eerste, zij moet de waarheid, „zoals zij in Jezus is” bewaren en leeren. Zij kan schijnsel van zich afgeven, alleen dan, wanneer zij beschenen wordt door de „zon der Gerechtigheid.” Zij moet het Evangelie hebben vóór zij het kan mededeelen; die kostbare waarheden, welke God door ingeving geopenbaard heeft aan een schuldig, bedorven, ellendig en hulpeloos menschengeslacht. Dat Evangelie spreekt van Jezus, den goddelijken en algenoegzamen

Zaligmaker, door God geschonken: van Zijne volkomen gerechtigheid, te weeggebracht door Zijne gehoorzaamheid tot den dood, welke God aangenomen heeft als een volkomen genoegdoening aan de eischen van Zijne geschonden wet, en welke door God voorgesteld als een vrije gift in het aanbod van het Evangelie, en den zondaar toegerekend ten dage wanneer hij geloof, hem de vergiffenis waarborgt van al zijne zonden en zijne aanneming als regtvaardig in de oogen van God verzekert, en hem een recht geeft op het eeuwige leven met al deszelfs heerlijkheid en vreugde.

Dat Evangelie spreekt ons van den gekruisigden Christus, den eenigen grond van hoop voor den zondaar voor het aangezicht Gods; het verklaart dat, zonder eenige werken van den mensch bij wijze van „verdienste,” de genade heerscht door regtvaardigheid tot het eeuwige leven door Jezus Christus onzen Heer; en het spreekt van den Heiligen Geest, als den genadigen werkmeeester, wiens wil het is, het hart te verlichten, te hernieuwen en te heiligen, en het geschikt te maken voor den hemel. Wanneer de kerk of eenig deel van de kerk, in welk land ook, deze Evangelische waarheden leert, wordt zij een licht en een zegen voor de menschheid.

Ten tweede, de kerk moet liefde hebben — die liefde welke de vrucht is des geloofs, liefde tot Christus, liefde tot de broeders en liefde tot alle menschen. Liefde, die de voornaamste is van alle genadegaven in den nieuwen mensch, is de bron van allen ijver en christelijke gehoorzaamheid, zij is de vervulling van de wet Gods. Het is wanneer de liefde van Christus uitgestort, in onze harten door den H. Geest, dat wij zoetkens genoopt worden om niet ons zelve, maar Christus te leven. Liefde maakt alle werkzaamheden gemakkelijk. Wij kunnen Christus niet liefhebben, of wij zullen trachten Hem, aan anderen aan te bevelen en er hen toe te brengen Hem ook lief te hebben; wij kunnen onze broeders in Christus niet beminnen, of wij zullen er naar staan hun tijdelijk en geestelijk welzijn te bevorderen; en wij kunnen alle menschen niet liefhebben of wij zullen krachtige maatregelen nemen om hen met dat gezegend Evangelie bekend te maken, waarvan wij weten dat het hunne behoefte zal bevredigen, en het vrij en gelukkig maken voor altijd. O, liefde is het groote be-weegrad der kerk, en wanneer zij gevoed wordt door de olie der goddelijke genade en als een heilige vlam in de ziel brandt, is er geen einde aan hare daden.

En, *ten derde*, de kerk moet den geest hebben des waren gebeds. Gebed is niets anders dan afhankelijk leven van God. Het is het kanaal waardoor de kerk verbonden is met de nooit opgedroogde fontein van leven, sterkte en zegen. Het opent het hart

voor het ontvangen van zegeningen, en zoodra dat hart geopend is, vervult het met zegeningen, op hetzelfde oogenblik, waarop de ziel door het gebed ontledigd word van zich zelve, wordt zij vol van God, en bereid tot iedere, haar opgelegde werkzaamheid. Vraagt zeide Christus, en gij zult ontvangen, opdat uwe blijdschap vervuld moge zijn.

Het gebed bracht in de eerste eeuwen van de christelijke kerk den H. Geest neder van den hemel op de aarde; bekeerde duizenden op een enkelen dag, en opende de kerkerdeuren voor Christus vervolgte dienaeren. Indien de kerk dezen geest des waren gebeds op het oogenblik bezat en uitoefende; zou zij, als met een onwederstaanbaren wind, al de beletselen weg drijven, die der waarheid kunnen worden in den weg gesteld, zij het door menschen of door duivelen geschiedt. Het gebed brengt God in beweging, en wanneer Hij werkt — de arbeid is volbragt.

Waar nu deze drie gevonden worden — waarheid, liefde en gebed, hetzij bij de individu of bij de kerk, daar vindt noodwendig uitbreiding plaats naar buiten. Genade uitgestort in het hart, vloeit over van werken der godzaligheid. Wanneer God een kerk zegent, stelt hij haar altijd ten zegen voor anderen. Werkzaamheid is het kenmerk en het leven eener kerk. Zij streeft naar de bekeering van de onwetenden, die haar omringen, en naar de verspreiding van het Evangelie in de heidensche landen; en zij wordt rijker en sterker, naar mate zij werkt en geeft, wat is het dat de natiën verrijkt? Het is nijverheid en handel. Deze geven en zij ontvangen; zij geven uit en zij winnen; zij zenden de voortbrengselen van ervarenheid en werkzaamheid naar het buitenland en brengen de rijke voortbrengselen van alle landen naar huis terug. Dit is het geval geweest met Engeland en Holland. De handel heeft uw vaderland in staat gesteld om gindsche ontzaggelijke dijken op te werpen, welke waarborg zijn tegen het inbreken van de woedende golven der zee; om de gindsche veelvuldige kanalen te graven die uwe steden en landen doorsnijden en verbinden; uw hooge huizen te bouwen, en uwe velden te bedekken met vee en graan.

Zoo gaat het ook met de kerk. Hoe meer wij aan anderen geven, hoe meer wij zelve zullen bezitten. Een kerk, die de zedingszaak niet ter harte neemt is gelijk aan een plant, verstoken van water en zonlicht — zij verwelkt en sterft. Maar een kerk, die de zedingszaak behartigt, is gelijk aan een boom, geplant aan een stroomende rivier — zijne bladeren zijn groen en breed en hij brengt overvloedige vrucht voort. Dit is de ondervinding van de Vereenigde Presbyteriaansche kerk in Schotland. De Heer heeft ons gezegend, juist in verhouding tot ons streven om aan anderen wel te doen. Toen wij de zedingszaak aanvatten, nam het ge-

tal onzer gemeenten toe; versterkte de godsdienstige krachten van ons volk; breidde hunne milddadigheid uit, en kregen zij een onderwerp, om over te denken en te spreken, om over te werken en te bidden. Toen we de zedingszaak aanvatten, werden we in staat gesteld de schulden te betalen, van onze nog onbetaalde kerkgebouwen; werden de traktementen onzer leeraren verhoogd; de verspreiding van den Bijbel nam toe; elk christelijk werk werd met gemakkelijheid ten uitvoer gebragt. God vervult altijd Zijne eigene belofte, dat de milddadige leven zal door de milddadigheid Nu, waarde Broederen! het zal met u gaan, gelijk het met ons gegaan is. Wij zijn herwaarts gekomen om u te zeggen, wat de Heer voor ons gedaan heeft, opdat dit u aanmoedige zoude. Onze kerk begon, nu 130 jaren, met vijf predikanten, en thans bezit zij 577 predikanten, 557 gemeenten en 168,245 avondmaalgangers. Gelijk Gij, stondt zij als een getuige voor de waarheid, toen het Evangelie niet zuiver gepredikt werd van vele van de predikstoelen in Schotland, maar zelfs in hare zwakste dagen zond zij zendingen uit naar de Noord-Amerikaansche volkplantingen. Thans heeft zij zendingen in Jamaica, in Trinidad, in Noord-, West- en Zuid-Afrika, in Aleppo, in Syrië, in Indië en in China. In het afgelopen jaar is er voor de zedingszaak opgebragt meer dan 31,000 p. st. [372,000 gl.] Er is overvloedig gelegenheid voor u in Holland om u uit te breiden. Gij hebt een groot werk te verrigten — Holland te overdekken, gelijk het eenmaal overdekt was met Evangelische predikers, maar wij houden ons overtuigd, dat gij onder den zegen Gods, door middel van uwe Theologische School, waar uwe drie bekwame en waardige Leeraren aan het hoofd staan, dit werk volbrengen zult. Maar gij moet meer doen. Zie uit naar buiten, naar de „duistere plaatsen der aarde,” en tracht iets te doen voor het behoud van de heidenwereld, die verloren gaat. Griipt, waarde Broederen! Gods uitgestrekte hand aan; treedt voorwaarts in Zijne u toegezegde sterkte; vult Holland met de oude, getrouwe zaligmakende leer des Evangelies — de leer eenmaal zoo uitstekend onderwezen, door Witsins, Vitringa en anderen, wier namen een eer zijn voor uw land, en terwijl gij dit doet, zendt uwe gebeden op ten hemel en uwe Zendingen uit naar andere landen. Dan zal Hij, „wiens het goud en het zilver is” en onder wiens bestuur de gebeurtenissen zijn der toekomst, u zegenen en uitbreiden, en „de kleinste doen worden tot duizend, en de minste tot een magtig volk.” En nu, president en waarde broederen! vergun mij, dat ik woorden tot de mijne maak, die eeuwen geleden zijn gesproken: „Vrede zij in u;” en wanneer ik ver van hier zal zijn, zal ik in mijn binnenkamer, die bede herhalen: „Vrede zij in U.”

Inhoud

Voorwoord	blz. III-IV
Presentie	
blz. 5-6; artt. 12, 20, 27, 32, 45, 61, 69, 87, 92, 102, 105, 112, 118, 126, 143	
Opening	art. 1
Lastbrieven	2, 3, 13
Verkiezing van moderamen	4-5
Orde van vergaderen	6
Instemming met de belijdenisgeschriften	7
Een predikant vervangt een ouderling	8
Commissie voor ingezonden stukken	9
Volgorde van behandeling	15
Inzake de leer:	
Duizendjarig rijk	16, 22, 28
Boek van K.J. Pieters en J.R. Kreulen over de kinderdoop	17, 23, 26, 34
De zendelingen B. Veenstra en C. de Best in geldnood	29, 35
Synodale Commissie:	
verslag	36, 39, blz. 66-67
verzorging van vertrekkende armen	40
correspondentie met ds. D. Postma, Z.-Afrika	41
aanvraag om erkenning bij de Hoge Overheid	45
misverstand over de datum voor een biduur	46
décharge van de Commissie	47
Theologische School:	
verslag van curatoren	48
geen uitbreiding van het aantal docenten	52a
wijziging in leeropdrachten	52b, 55
eventuele verplaatsing naar elders	56
inzake het afnemen van examens	57
Geschil over ds. E. Teunis, Heerde	58, 63, 77a
Afzetting geëist van ds. Th. de With, Gameren	64, 67, 127
Protest tegen de handelwijze met P. Roobol	68
Stemrecht voor ouderlingen bij examens	69, 73
Beklag tegen ds. J. Schuurman, Kockengen	74
Protest van Schoonhoven tegen Zuid-Holland	75
Ds. H.D. van Gennip	77b
Toepassing van art. 8 K.O.	79
Bespreking van kerkelijke zaken in de pers	80

Mededeling van synodale besluiten aan de betrokken vergaderingen	81
Afgifte van attesten	82
Protest van Rijnsburg tegen classis en provinciale synode	83
Predikanten, die (in Den Haag en Amsterdam) voorgaan buiten een Chr. Afgesch. Geref. Gemeente	84, 89
De brs. J. en A. Brummelkamp als tolk	87
Doop voor kinderen van afgesneden leden	90
Brug-ophalen op zondag	91
Protest van ouderling Kappers tegen Z.-Holland	92a
Brief van oud-ouderlingen over het oefenen	92b
Protest van ds. P. Wagemaker e.a. tegen Zuid-Holland inzake weigering van de doop	93, 96
Geen perspublicatie over noodzakelijke verplaatsing van predikanten . . .	97
Verantwoorde bijbeluitgaven	98
Bloedschendige huwelijken	99, 139
Geen spoedig vertrekken van een predikant naar elders	100
Commissie voor peremptoir examen	101
Inzake verplichting van vaccinatie	107
Huwelijk van een weduwe met de broer van haar overleden man	108a
Bekendmaking aan de gemeente in geval van onttrekking van een gecensureer- de	108b
Christelijke feestdagen	109
Verzoek om toezicht op predikanten	112a
Beschuldiging van ds. H. Joffers tegen ds. W.A. Kok en tegen ds. B. de Beij over tijdens de synode gehouden preken	
Geen kandidaten in een provincie toelaten tot het examen, die elders reeds zijn afgewezen	112b
Doop bediend door A. van der Linde	113
Doop bediend door Kruisdominees	114
Afkeuring van de handelwijze van ds. H. Joffers	118
Biddag vanwege de zonden van het volk, ter gelegenheid van de herdenking van de bevrijding in 1813	119, 145
Geen handoplegging bij bevestiging van ouderlingen en diakenen	120
Voorzichtig zijn bij het aannemen van veel Zendeling-kwekelingen	121
Curatoren-vergaderingen	122
Hulpbehoevende kerken	128
Huwelijk van een weduwnaar met de dochter van de zuster van zijn overleden vrouw	129
Deputatie van de Verenigde Presbyteriaanse Kerk in Schotland	

Protest van A.G. de Vries, Meppel, over een betwist huwelijk	130
Protest uit Meppel inzake een classikale uitspraak over verplicht aftreden van ambtsdragers	131
Verzoek tot opleiding van schoolonderwijzers	134
Statistiek van de gemeenten	135
Protest van ds. J.A. Donkers tegen een kwalificatie van zijn standpunt ten aanzien van de doop	136
Verzoek, voortaan geen Kruisdominees op te nemen	138
Klachten tegen ds. K.J. Pieters, Franeker	140, 144
Schoolonderwijs	146
Verzoek om ambtsherstel van R.P. Medema	147
Verzoek van Genemuiden inzake erkenning door de Overheid	148
Protest van Appingedam tegen de provincie Groningen	149
Verzoek van B. Stegenga, Schoonoord, voor kerkbouw en inzake een vordering op Lippenhuizen	150
Verzoek om erkenning van de gemeenten in Michigan, Noord-Amerika .	151
Klacht van J. Koppen tegen de provincie Utrecht	152
Deputatie naar de Verenigde Presbyteriaanse Kerk in Schotland	153
Verzoek van br. B.C. Felix, kandidaat aan de universiteit te Utrecht, inzake examinatie	154
Zendingsopleiding	155
Preekconsentvoor studenten (wijziging Reglement)	156
Uitgave van de Handelingen	159, 162
Kerkvisitatie	160
Onkosten van de synode	161
Sluiting	165
Predikdiensten op de zondagen 16 en 23 augustus	blz. 65

